DIMITRIE GĂLĂTESCU
ŢARA MEA ŞI VIAŢA MEA. CONSEMNĂRI
BUCUREŞTI, 1985 (FRAGMENT) (II)

ŞTEFAN PURICI

Dimitrie Gălătescu. *My Country and My Life. Records*, Bucharest, 1985 (Fragment) (II)

(*Abstract*) [*]

The fragment from the memoirs in the manuscript written by the Bukovinian Dimitrie Gălătescu reproduces the events in which the author was involved in the '30s and '40s of the 20th century. The author presents events, characters and places related to his studies at the , "Aron Pumnul" High School in Chernivtsi and the , "Carol I" National College in Craiova. Dimitrie Gălătescu describes how he perceived and was affected by the USSR occupation of Chernivtsi, the illegal crossing of the new Soviet-Romanian border and the enrollment at the Faculty of Law at the University of Bucharest. Full of drama are the pages where young Dimitrie recounts his brief encounter with his parents and his status as , "deserter". Many details are given about the training period at the School of Infantry for Reserve Officers in Ploiesti. This traineeship and the perfect mastery of the German language have shaped Dimitrie Gălătescu's subsequent military course.

Keywords: Bukovina, Ostriţa, family, Lyceum, Army, refugee, deserter, military service.

„Făcând trei cruci, noi am răspuns:
«Amin! şi Doamne-ajută!». Apoi..."
[Vasile Alecsandri]

1. Gaudeamus igitur...

Și cât am dorit să ajung student!

Aproape zece ani de muncă şi renunţări, sacrificii, foame şi nesomn, lipsuri şi îndurări de tot felul, câte nu s-au adunat spre a putea tinde spre culmi mai înalte, spre ceva mai bun, curat, sfânt.

[*] Traducere: Ștefan Purici.

Analele Bucovinei, **XXVII**, *2* (55), p. 653–681, Rădăuți – București, 2020

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

Copilărie nu am avut. De cum am început să fiu bun pentru ceva, am fost pus la treabă: la păscutul bobocilor, la paza pânzei ghilite la Prut, la păscutul vacilor, la prăşitul porumbului, la seceratul şi adunatul recoltei de pe câmp şi câte altele, pe când copiii de seama mea se jucau şi se bucurau de copilărie.

Școala, învăţătura, ceea ce pentru alţii, cei avuţi, constituia principala grijă a celor mari, a părinţilor, în primul rând, şi abia în al doilea rând sau poate chiar în al treilea rând constituia a copiilor, pentru care aceasta era un prilej de distracţie, pentru cei de seama mea era o adevărată încercare a puterilor şi răbdării.

Eram şapte copii la părinţi, de aceea grija agoniselii era în ordinea urgenţei întâi pentru cei mari, apoi pentru cele două fete care urmau să fie măritate şi numai la urmă veneam noi, ultimii doi gemeni.

Tinereţe n-am ştiut şi nici n-am simţit ce este. Tot timpul preocupat de învăţătură, grija proprie pentru întreţinere, îmbrăcăminte, încălţăminte, hrană, toate acestea m-au maturizat şi arătam ca la optsprezece ani şi abia atârnam în greutate cam la cincizeci de kilograme. N-am fost până la optsprezece ani la un bal sau vreo petrecere, nu ştiam nici să dansez sau vreun joc de societate altul decât moara cu boabe de grăunţe sau fasole, jocul preferat din vacanţa cea mare, când ne ascundeam în podul grajdului cu Costică şi Aurel al mătuşii Domnica, vecină cu noi. „Cu răbdarea treci şi marea, iar cu răul nici părăul” ne spunea mama, dar marea nu numai că nu se mai termina, dar pare-mi-se abia începea.

În uniforma de şcoală, pe care mi-am plătit-o singur din banii agonisiţi pe lecţii şi meditaţii, cu o pereche de sandale, pe care mi le cumpărasem în acelaşi mod, o bască pe cap şi cu servieta de şcoală în care aveam brânza, ouăle şi plăcinte de la mama [...][1].

Ajungând la ei, le-am spus „Doamne-ajută!”, iar ei ne-au răspuns mulţumind. Ne-au făcut semn să stăm jos, pe hat, ceea ce era semn că eram aproape de graniţă, pentru a nu fi observaţi de patrulele ruseşti care erau pe aproape şi ar fi remarcat după hainele noastre de şcolari că nu suntem ţărani de prin partea locului. Am dat bluzele jos şi numai în cămaşă am încercat să-i ajutăm la lucru cu pricepere, căci mă pricepeam şi doar de la câmp veneam. Din vorbă în vorbă am ajuns să le povestim totul, să le spunem ce dorim, de unde venim şi unde vrem să ajungem. Oamenii ne-au reţinut cu dânşii până seara, ocrotindu-ne, am mâncat cu dânşii, ne-am împrietenit şi astfel se dovedea că nu sunt de partea ruşilor şi nici că ar avea intenţia să ne predea autorităţilor cum auziserăm că s-au petrecut în multe cazuri în zonă. După mărturisirile noastre sincere, oamenii s-au convins de dorinţa noastră, arătându-se binevoitori, ceea ce ne-a dat curaj. Mi-au venit în minte cuvintele înlăcrămate ale mamei de rămas bun şi urarea bunului meu tată. În timpul zilei am luat seamă pe unde patrulau grănicerii ruşi, călări sau pe jos, însoţiţi de câini şi bine înarmaţi şi după ce oamenii aceştia ne-au dat sfaturi şi îndrumări de care să ne folosim în realizarea dorinţei noastre, au plecat spre casele lor, ne-au lăsat pe hat, urându-ne drum bun. Era a doua noapte pe câmp; simţeam oboseala zilei, foamea şi

[1] Pagina 87 a manuscrisului este practic în întregime ilizibilă – n. ed.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

setea, am golit gentuţele pe care le aveam în acel loc şi aşteptam acum miezul nopţii pentru a porni „spre victorie sau moarte", doi copii care nu ştiam încă ce este viaţa şi nu aveam alt însoţitor decât cerul înstelat, steaua polară, carul mare şi toate constelaţiile cereşti de care ne aduceam aminte de la lecţiile de astronomie. Nici unul nu aveam ceas, dar nu aveam voie să adormim pentru că trebuia să pornim după miezul nopţii, aşa cum ne sfătuiseră oamenii în timpul zilei, care ştiau mai bine mersul lucrurilor. Astfel, ne întreţineam cu poveşti, ne împărtăşeam gânduri, idei atât ca să ne ţinem treji şi din timp în timp auzeam zgomotul produs de trecerea grănicerilor în sus şi în jos, pe vâlceaua peste care trebuia să trecem şi ne gândeam ce bun ar fi acum un potop de ploaie, care ar fi trebuit să vină de Sf. Ilie. Pentru că era la noi credinţa că Sfântul Ilie, de fiecare dată Ilie Tesviteanul, cel care a trimis apă, ploaie cu tunete, fulgere şi trăsnete evreilor din pustiu, unde nu plouase timp de trei ani şi jumătate, întotdeauna trimite şi nouă ploi torenţiale, cu grindină, fulgere şi foc de ziua lui. Cât eram acasă, mi-aduc aminte, că aşa se întâmpla mai întotdeauna ploaie în această zi. N-a trecut poate nici o oră de la discuţia aceasta şi, cum stăteam noi aşa, unul lângă altul, pe răzorul de sub hatul ce ne ferea vederii sub clar de lună pentru cei de care ne feream […] fiind îndosiţi pe o lumină ca de zi, deodată, din senin, apar nori grei, în curând se aud tunete mai îndepărtate, apoi tot mai aproape, deasupra noastră şi în curând se dezlănţuie o ploaie năprasnică, cu stropi mari, care ar fi omorât şi puii de găină, cerul şi pământul păreau un infern. Poate în clipele acelea nimeni nu mai era sub cerul liber, decât noi, doi copii, care ne căutam Patria. Să fi fost miezul nopţii, poate trecuse; pământul se făcuse o mocirlă iar noi ne gândeam intens ce-i de făcut. Ne-am spus că pe o aşa vreme nici grănicerii ruşi n-or mai fi pe linie, s-or fi adăpostit şi ei că doar erau şi ei oameni; am hotărât că acum era momentul nostru, căci potopul acesta venise în ajutorul nostru, am spus amândoi rugăciunea, am pipăit cărticica de rugăciuni primită de la mama, am zis „să mergem", „Bunul Dumnezeu să ne aibă în pază" şi am pornit târâş, pe coate şi pe genunchi, numai cu ce eram pe noi, făcându-ne una cu pământul şi înaintând spre direcţia pe care ne-o fixasem de cu ziuă. Înaintarea era foarte grea, eram obosiţi şi toate sudorile ne intrau în ochi, dar nu ne puteam opri. Ne târam unul lângă altul neştiind exact pe unde suntem şi cât mai avem de mers, îl îmbărbătam pe Gheorghiţă că mai avem puţin pentru că simţeam că ne lasă puterile pe câmpul devenit o mlaştină. Nu ştiu câte ore să fi mers aşa, dar cred că era pe la trei noaptea când am ajuns la un drum bătătorit, pe care l-am pipăit cu mâinile şi pieptul. În curând mi-am dat seama că era într-adevăr un drum umblat de oameni şi cai, era plin de apă, dar se putea distinge destul de bine. L-am tras şi pe Gheorghiţă de mână, grăbindu-l să plecăm cât mai repede şi cât mai departe, pentru că-mi închipuiam că acesta este drumul pe care patrulează grănicerii ruşi. Printr-un efort disperat, pe o noapte întunecoasă de-ţi scoteai ochii unul altuia, două fiinţe vii asemănătoare unor copii, trecuseră dintr-o lume în alta, neprimiţi şi neaşteptaţi de nimeni. Ne-am îndepărtat mult de acest drum, o sută-două de metri şi nemaiîntâlnind nimic în cale, nici-o cărare, nici-un alt drum sau semn mai deosebit ne-am încredinţat că aceasta a fost linia de demarcaţie şi noi ajunsesem acolo unde

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

doream să ajungem cu ajutorul Domnului, la care cu siguranţă că se rugau toţi ai noştri de-acasă, care desigur nu dormeau nici în aceste nopţi şi poate încă în multe altele, de grija noastră. Am ajuns într-o […] pe o pantă uşoară; terenul era mai scurs şi nu era noroi ca pe cel de unde veneam; eram destul de departe de drumul pe care îl socoteam „cel despărţitor"; nu se auzea nici-un zgomot, ploaia se potolise. Conversam prin semne, spunându-ne că am ajuns, şi am hotărât să aşteptăm aici răsăritul soarelui. Nu după mult timp am auzit un zgomot, apoi altul şi ne-au venit inimile la loc dându-ne seama că eram în apropierea unei aşezări omeneşti şi aceasta nu putea fi decât în România, căci lăsaserăm foarte departe apa Siretului, iar localitatea Adâncata şi mai departe, care, după cum reţineam de pe harta pe care o consultasem înainte de plecare, era ultima ocupată.

Cocoşii vesteau zorii zilei de 22 iulie şi acum ne aflam pe teritoriul României neocupate, ceea ce s-a adeverit la ivirea primelor raze de soare. Uitându-ne înapoi spre creasta şi drumul pe care-l părăsisem la revărsatul zorilor ne-am convins definitiv că trecusem de marele pericol şi că ne aflam la o distanţă care ne punea în siguranţă. Pe drumul peste care trecusem cu vreo două ore, sau poate chiar mai puţin în urmă, acum trecea călare o patrulă a grănicerilor ruşi, cu mantale de ploaie şi capişon pe cap, cu armele la spate şi care cred că ne-au observat în locul unde ne aflam, dar nu mai aveau nimic de făcut. Aşteptam soarele să ne mai uscăm puţin şi apoi s-o pornim înainte, spre soarele de la care aşteptam căldură şi dragoste.

Am aşteptat până ce patrula rusească a trecut şi s-a îndepărtat, apoi ne-am ridicat să ne mai radem noroiul de pe noi, să ne mai stoarcem hainele îmbibate cu apă; când zărim în apropiere nişte căpiţe de fân şi dăm să ne îndreptăm spre ele pentru a ne adăposti, am simţit o mişcare şi două siluete în haine militare se ridică de sub ele; am simţit că ni se opreşte inima pe loc, gândind că am căzut într-o capcană. Cei doi soldaţi, săriţi de sub căpiţa unde se adăpostiseră de urgia vremii, şi-au îndreptat puştile spre noi strigând: „mâinile sus, staţi pe loc!". La auzul acestor cuvinte pe care nu le mai auziserăm niciodată în viaţa noastră, ne-au zvâcnit inimile în piept, căci auzeam vorbindu-ne româneşte, deci eram trecuţi de graniţă, departe de pericolul de care ne temeam, eram deci în România. Nu aveam absolut nimic asupra noastră, aşa că percheziţia corporală a durat foarte puţin. Apoi, aşezaţi după căpiţa de fân unde era pânda, le-am povestit grănicerilor români toată povestea noastră din ultimele trei zile şi trei nopţi, le-am spus cine suntem şi ce dorim; aproape că ne-am împrietenit cu ei din primele momente. Povestea noastră i-a umplut de milă şi admiraţie faţă de curajul nostru, pentru că am fi putut avea soarta altor români prinşi la încercările de trecere a frontierei care au fost trimişi în Siberia, ori împuşcaţi pe loc sau zdrenţuiţi de câinii patrulelor ruseşti. Discuţia cu ei ne-a redat curajul şi încrederea în reuşita pe drumul pe care plecasem; eram fericiţi de reuşita noastră şi simţeam cum prindem puteri şi putem pleca spre ţinta noastră, spre capitala ţării, Bucureşti, unde credeam noi că ne vom împlini visele.

Când noaptea cea mai lungă din viaţa noastră rămânea în urmă, dis-de-dimineaţă, printr-o localitate românească unde cocoşii îşi zoreau stăpânele să-i elibereze din coteţe şi să-i hrănească, doi copilandri erau duşi de-a lungul satului,

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

mânaţi din spate cu arma cu baionetă a unui soldat, vigilent să nu-i scape de sub escortă. Oamenii care ne întâlneau pe drum sau se aflau pe câmp ori în curţi, femeile de după porţi ne priveau lung şi cu milă şi compătimire, ne urmăreau mult timp cu privirea, spuneau „Doamne fereşte!", probabil impresionaţi de cât de desfiguraţi eram şi plini de noroi. Astfel am ajuns în centrul localităţii, înţelegând acest lucru după firma pe care am citit-o pe casa cea mare şi pe care scria „şcoala primară mixtă nr. 3 Siret", fapt ce ne-a confirmat încă o dată că suntem pe drumul cel bun, deşi ne aflam sub escortă şi pază sigură. La şcoala primară unde am fost conduşi, se afla Comandamentul grănicerilor din această zonă; în curte erau soldaţi care se spălau la fântână, probabil erau şi ostaşi cu […] mici; l-am auzit pe unul întrebându-l pe însoţitorul nostru: „ce-i cu papiţoii ăştia?", la care soldatul a răspuns că „au trecut frontiera astă-noapte", după care ne-a condus în cancelarie. Aici, un tânăr sublocotenent îmbrăcat şi încins cu centura, dar cu şapca pe masa de la care abia ridicase capul la auzul scârţâitului uşii pe care intram noi, uzi bine, ofiţerul de serviciu, ne-a luat în primire, a semnat pe foaia ce i-a adus-o soldatul, i-a făcut acestuia semn că poate pleca, după care s-a ridicat în picioare, ne-a examinat puţin; însă ţinuta noastră detestabilă îl punea în încurcătură neştiind cum să înceapă cu noi; de aceea a chemat un soldat din curte şi i-a ordonat să ne ducă la fântână să ne spălăm şi să ne mai curăţăm hainele şi încălţămintea care arătau ca nişte cizme cu atâta noroi pe ele, după care urma să ne aducă în cancelarie la venirea domnului maior.

După primenirea noastră sub supravegherea soldaţilor, care ne-au dat săpun şi prosop, ba chiar câte un ceai cu câte un sfert de pâine cu marmeladă şi care ni se părea acum mai delicioasă decât pasca de Paşti, am fost readuşi la domnul ofiţer de serviciu care de data aceasta ne-a primit cu bunăvoinţă şi înţelegere. După interogatoriul de rigoare, după ce ne-au înregistrat în catastifele militare de graniţă, s-a uitat mai mult şi mai lung la mine, mi s-a adresat cu „dumneavoastră" şi apoi m-a întrebat dacă îl cunosc, la care i-am răspuns că nu-mi aduc aminte, la care s-a oferit să mă ajute. M-a întrebat apoi ce mai ştiu despre vărul meu, Gheorghe Ciornei, la care ne-am cunoscut anul trecut, la hramul de la Ostriţa, ştiind că eram cu el văr sau poate chiar vecin. Atunci mi-am adus aminte că militarul din faţa mea este tânărul învăţător Vaipan din Boian, care venea la Gheorghe al mătuşii Domnica la hram, unde se petrecea şi unde mai veneam şi noi băieţii de pe atunci şi ne veseleam în rând cu ei, după ce ne cinsteau cu câte un pic de holercă. Acum nu mai ştiam nimic de vărul meu, era şi el concentrat pe undeva, poate plecase cu armata română spre ţară, cine putea şti pe unde se afla acum. Am pus mâna pe cărticica de rugăciune care se afla în buzunarul de sus al bluzei, mulţumind în gând Domnului că mi-a dat norocul să întâlnesc în aceste momente de răscruce din viaţa mea pe un cunoscut; parcă devenisem altul, mă simţeam mai uşor, mai plin de curaj şi îndrăzneală.

La venirea maiorului, care trebuie să se fi petrecut după ora opt dimineaţa, după raportul de rigoare al ofiţerului de serviciu, după înşiruirea evenimentelor şi telefoanelor primite, sublocotenentul Vaipan ne-a invitat în cancelaria maiorului.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

Acesta, un ofiţer regăţean, cu ifose de ofiţer superior, ne-a primit foarte puţin binevoitor, ne-a ţinut mult timp în picioare la uşă, ne-a examinat şi ne-a cercetat cu privirea şi cu gândul, ne-a luat cu „mă" şi „bă" ca pe nişte borfaşi de rând, încât am ieşit de la dânsul foarte dezamăgiţi de primirea pe care ne-o face armata română retrasă de la nord. Dar bunul şi admirabilul locotenent ne-a susţinut, îmbărbătat şi ajutat să depăşim şi acest purgatoriu. Două zile i-au trebuit „vigilentului" comandant de frontieră, zbârcit la faţă şi poate depăşit de promoţia lui, pentru a ne cerceta. Nu-i intra lui în cap cum pe o asemenea vreme, după atâta timp care trecuse de la închiderea frontierei, doi copii să ajungă în cancelaria lui; aceştia nu puteau fi, vezi bine, decât spioni trimişi de ruşi, pentru care el nu avea nici o milă şi ar fi fost fericit să descopere un eveniment ca să-şi evidenţieze vigilenţa, patriotismul, poate şi eroismul. Tare i-ar fi plăcut să poată întocmi un dosar pentru curtea marţială; şi cu cine îşi găsise, cu doi copii care îşi căutau diplomele de bacalaureat şi o intrare la facultate pe teritoriul României libere, care rămăseseră fără patrie prin cedarea de către România a unor teritorii curat româneşti, a unei populaţii mult mai curat românească decât gloata din Bucureşti.

În aceste zile am participat la muncă în garnizoană: curăţam cartofi şi zarzavaturi la bucătăria unităţii, măturam curtea şi aproape tot drumul. Până la venirea domnului maior, dormeam pe paie într-o clasă a şcolii. A treia zi domnul sublocotenent ne cheamă la maior, ne-a întrebat unde vrem să mergem, la care eu i-am răspuns că la Craiova, unde am un frate mai mare, sublocotenent, concentrat la Centrul de artilerie pentru nişte cursuri şi de acolo voi vedea apoi unde mă voi îndrepta, că în orice caz vreau să ajung la Bucureşti, să mă înscriu la Facultatea de medicină. Gheorghiţă a spus că vrea să meargă la Bucureşti, să ajungă la Căminul poştei, tatăl său fiind poştaş, iar de acolo va vedea cum îl vor sfătui prietenii tatălui său. Aşa am primit noi foile de drum, o pâine şi câte o cutie de conserve de fasole cu carne şi, conduşi de Vaipan, pe care nu l-am mai văzut niciodată, am ieşit pe poarta şcolii-comandament din oraşul Siret, plecând pe jos spre prima gară de cale ferată care era Dorneşti sau Dărmăneşti, la o distanţă de vreo douăzeci de kilometri, urmând să călătorim cu trenul pe teritoriul României, fără alte griji decât cea a zilei de mâine. Eram fericiţi, foarte fericiţi că am ajuns liberi, şi pe drumul viselor noastre, cu pâinea şi cutia de conserve care ne asigură hrana pe câteva zile; oare părinţii noştri ştiu că noi suntem liberi, că am trecut, că trecem veseli pe drumul atât de frumos, prin lanuri de grâu, cartofi, prin câmpuri verzi care ne spun în cor „înainte băieţi, nu vă lăsaţi, vă ajutăm noi la nevoie".

Două zile şi o noapte, pe arşiţă sau sub clar de lună plină de iulie, pe acoperişul unui vagon, ne-am aerisit, uscat şi răcorit de la Dărmăneşti la Bucureşti şi eram fericiţi că avem ocazia să vedem ţara de la nord la sud, de la înălţime, nestânjeniţi şi nesupăraţi de nimeni, ci aveam drept acoperiş doar cerul, stelele şi luna care nu ne părăseau nici o clipă. Eram fericiţi de clipa ce o trăiam, că trenul zbura cu noi spre necunoscutul visat, ne gândeam la cei de acasă şi cât am fi dorit să ne vadă că suntem bine, sănătoşi, că bunul Dumnezeu ne are în pază, aşa cum ne-au dorit ei.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

Toate staţiile şi gările în care oprea trenul lung şi încărcat ne aduceau aminte de date istorice, de lupte, de domni şi domnitori, zicându-ne că aşa se „face" istorie şi geografie, aşa se cunoaşte ţara şi locuitorii ei, de la care aveam să simţim un gust amar, în curând.

Trecând prin Chitila, prin care trecusem încă în drumurile noastre spre şi dinspre Craiova, ne-am apropiat de Bucureşti şi o clipă cu adevărat tristă, inevitabilă urma: bunul, sincerul şi dragul meu coleg şi prieten Gheorghiţă rămânea la Bucureşti, urmând să meargă să caute Căminul poştei, pe undeva pe lângă gara Obor, unde spera să fie primit şi găzduit de colegii şi colaboratorii întru profesiunea tatălui său, pe care îl lăsase mai departe poştaş în suburbia Roşa de lângă Cernăuţi.

Copii încă, deşi aveam peste optsprezece ani, am realizat din plin clipa despărţirii din Gara de Nord, din acea zi călduroasă de 25 iulie 1940 şi nu ne-am putut gândi că nu ne vom mai revedea vreodată.

Când după ani am auzit din gura surorilor lui că Gheorghiţă a murit pe front, ca locotenent de geniu la deminarea unui câmp minat, am plâns împreună cu dânsele şi am retrăit în minte clipele care ne uniseră cândva, făcându-ne să acţionăm ca un trup, ca un suflet şi ca un singur gând.

Călătoream acum singur, într-un vagon de clasa a treia, pe drumul pe care cândva l-am însemnat ca să-l ţin minte la înapoiere în prima vacanţă de la Colegiul „Carol" din Craiova, dar acum la ce vacanţă mă mai puteam aştepta, ce voi face şi mai ales când mă voi întoarce în locurile pe care le-am lăsat în urmă la sute de kilometri iar dorul de cei de-acasă mă copleşea mai mult decât foamea şi lipsurile pe care începeam a le cunoaşte.

La prima santinelă de la Centrul de instrucţie al artileriei din spatele parcului „Romanescu" din Craiova, un tânăr de talie mijlocie, cu capul descoperit, într-o haină şi pantaloni ce semănau cu o fostă uniformă şcolară, plăpând, timid şi aproape leşinat de foame, solicita să fie chemat sublocotenentul Gălătescu Gheorghe, fiindcă este căutat de fratele său.

După ce s-a convins de spusele mele şi după ce mi-a văzut carnetul de elev cu fotografia, singurul act care proba identitatea mea, ofiţerul de serviciu m-a chemat în curte, m-a condus în camera ofiţerului de serviciu şi după multe întrebări urmate de răspunsurile mele clare care redau acele întâmplări zguduitoare din ultimele zile, după un telefon dat comandantului său, m-a condus într-o clădire la etaj, într-un birou mare şi frumos pe a cărui uşă scria „Adjutantura". În faţa celor prezenţi în acest birou, mai mulţi ofiţeri de diferite grade, ofiţerul de serviciu a intrat la comandant, apoi ieşind mi-a făcut semn să intru, iar dânsul, după salutul în poziţia reglementară şi un „să trăiţi, domnule general", s-a retras cu spatele înainte, continuând a privi spre interiorul unde mă lăsase spre mirarea ofiţerilor din Adjutantură care poate aşteptau mai demult intrarea la general.

Generalul, mai mult din neatenţie şi emoţionat de răspunsurile date de mine la întrebările lui, a uitat să mă invite să iau loc în vreunul din fotoliile din faţa sa, ţinându-mă în picioare şi examinându-mă atât pe dinafară cât şi pe dinăuntru.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

Abia într-un târziu am amintit amănuntul că am un frate acolo; la răspunsul meu afirmativ a sunat şi a ordonat adjutantului să fie chemat şi introdus.

Chemarea la general i s-a părut fratelui meu extraordinară şi mai mare i-a fost surpriza când m-a văzut în ţinuta asemănătoare unui dezertor, cu capul descoperit şi cu uniforma de şcolar de pe care nu putusem îndepărta urmele de noroi şi alte pete agonisite pe drum; nu-i venea a crede că sunt eu, dar emoţia i-a trecut când s-a convins că eu eram, fratele lui mai mic, pe care l-a lăsat în liceu când a fost concentrat şi a plecat de la Cernăuţi. Generalul a chemat adjutantul şi i-a ordonat să mi se facă loc într-un dormitor şi să mi se dea masa la popotă până la alte dispoziţii. Fratele meu a salutat milităreşte, iar eu aşa cum credeam că se cuvine să salut o asemenea personalitate, am ieşit amândoi şi am plecat spre sala de mese căci se făcuse seară şi era ora cinei. Aici erau toţi ofiţerii care îl aşteptau pe fratele meu să iasă de la general. La pătrunderea noastră în sala de mese s-a făcut deodată linişte desăvârşită şi toate privirile s-au îndreptat spre noi doi, nedumerite, fiecare punându-şi întrebarea cu cine este fratele meu, căci fizionomia ne asocia ca fraţii.

Am servit masa acolo iar la terminare ofiţerii au rămas pe lângă noi, punându-mi care mai de care întrebări curioase despre felul în care am ajuns acolo, ce mai este prin Cernăuţiul ocupat în care aveau şi ei familiile şi despre care nu mai ştiau nimic de aproape o lună. Trei zile abia am făcut faţă la mulţimea întrebărilor ce mi se puneau, timp în care însă m-am şi odihnit, m-am hrănit bine căci am primit mâncare bună la popotă, aveam un pat într-o cameră împreună cu câţiva ofiţeri în care era instalat şi un difuzor care anunţa mereu comunicate şi anunţuri despre retragerea de dincolo, din Basarabia şi Bucovina de nord, persoane şi familii care se căutau ori anunţau unde se află şi asta îmi aducea aminte de cei de acasă şi aş fi dorit să le pot comunica şi eu unde mă aflu, dar nu ştiam cum să procedez.

În discuţiile cu fratele meu referitoare la viitorul pe care trebuia să mi-l făuresc, fratele meu m-a sfătuit să merg la Bucureşti să-l caut pe unchiul Ceciliei, cumnata noastră, maiorul medic veterinar dr. Știrbu Teodor care locuieşte pe strada Dr. Staicovici, să mă sfătuiesc şi cu el şi să mă orientez în scopul şi sensul celor dorite de mine privind profesiunea la care tânjeam.

La Bucureşti, la sfârşitul unei veri fierbinţi, începea pentru mine prima toamnă fierbinte a adolescenţei mele.

De la întâlnirea cu maiorul de grăniceri de la Siret mi-am dat foarte bine seama că noi, „transfugii”, nu suntem doriţi şi aşteptaţi cu prea mare dragoste în România, nu zic cu pâine şi cu sare, dar ceva mai multă bunăvoinţă şi înţelegere, căci eram şi noi nişte năpăstuiţi de vremuri şi fără nici-o vină şi apoi eram doar nişte copii abia ieşiţi de pe băncile şcolii şi fără nici-o altă vină decât aceea de a ne fi născut în altă parte a ţării, lucru pentru care de fapt mă mândresc şi astăzi. Acolo, la Siret, ne-am gândit amândoi, şi eu şi Gheorghiţă, că n-ar fi fost de mirare ca maiorul să se gândească să ne trimită înapoi, peste graniţă, ceea ce se mai întâmplase şi cu alţii, altfel de ce i-au trebuit trei zile să ne ţină prizonieri în şcoala primară de la Siret. Poate că norocul meu a fost faptul că m-a cunoscut de-acasă

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

sublocotenentul Vaipan. Bănuiam de pe atunci că nici în capitala ţării nu ne aşteaptă o primire mai bună, fapt ce s-a confirmat când am ajuns la Comisariatul pentru refugiaţi, special instituit în clădirea şcolii Ciovica de pe Bulevardul Basarab, unde zăceau de mai multe zile, pe jos, pe scări, în curte o mulţime de oameni, tineri şi bătrâni, femei şi copii, cărora ne-am alăturat şi noi. Bunul şi minunatul meu prieten Gheorghiţă s-a dus la Căminul poştei de lângă Gara Obor, apoi a intrat la o şcoală militară pentru a avea asigurată o sursă de existenţă, dar eu ţineam morţiş să-mi realizez visul de a ajunge medic, de a fi admis la facultate cu gândul nestrămutat că voi reuşi să ajung cândva la o circumscripţie sanitară de pe meleagurile natale. Pentru început lucrurile au demarat altfel.

Am găsit în Bucureşti, pe strada Anton Pan din cartierul Dudeşti, un cămin de ucenici care m-a primit ca pedagog, asigurându-mi-se masa şi casa, urmând să dorm în dormitorul comun al ucenicilor şi m-am bucurat nespus pentru un aşa noroc. M-am acomodat repede la noua situaţie, ucenicii fiind tineri cam de vârsta mea, drept pentru care m-am înţeles bine cu ei chiar din primele momente.

Prima şi cea mai mare grijă pe care o aveam acum era să obţin o dovadă că sunt bacalaureat, pentru a mă înscrie la facultate, că nu-mi era suficient carnetul de elev din clasa a opta. Astfel, în căutările mele mi-am amintit de preşedintele comisiei noastre de bacalaureat din sesiunea iunie 1940, profesor universitar din Bucureşti căruia îi reţineam numele, profesorul de matematici de la Universitatea Bucureşti, Florian.

Astfel, m-am prezentat la Ministerul Învăţământului din strada Spiru Haret, intrând pentru prima dată în viaţa mea în cabinetul unui ministru şi, în urma celor relatate de mine, în decurs de o oră am primit adeverinţa de promovare a examenului de bacalaureat, întrucât documentele fuseseră depuse nu demult la minister.

Într-un costum de haine „de gata” şi o pereche de ghete primite de la Comisariatul pentru refugiaţi, cu o bască pe care mi-am cumpărat-o din primii bani câştigaţi pe meditaţia unui copil pentru corijenţă, am pornit cu curaj şi hotărâre spre Facultatea de medicină, din strada Ardealului, pe unde mai fusesem pentru a mă familiariza cu împrejurimile şi atmosfera, în faţa căreia trona impunătoarea statuie de bronz a generalului medic Carol Davila, care parcă mă chema spre medicina militară, aşa cum şi el a făcut-o cândva.

Examenul de admitere la facultatea de medicină consta atunci dintr-o probă scrisă din anatomia şi fiziologia omului şi una orală, combinată cu practica de laborator, care se afla la demisolul clădirii, încăpere care servea şi ca sală de disecţie pentru studenţi.

Ajuns în această fază, la descoperirea scheletelor şi cadavrelor de sub cearceafurile albe de pe mesele din sală şi care intraseră în putrefacţie din cauza căldurii destul de mari din luna august, până să-mi vină rândul la masa la care eram repartizat, mi-a venit rău, m-am schimbat la faţă, am început să vomez şi am fost scos pe braţe afară, pe o bancă în curtea facultăţii. Căldura, mirosurile tari de

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

formol şi putrefacţie cu care nu eram familiarizat, precum şi gradul avansat de debilitare fizică la care ajunsesem după atâta foame şi slabă îngrijire, mi-au jucat un renghi la care nu mă aşteptam: într-o clipă toate iluziile şi visele mele de ani de zile mi-au fost spulberate; n-am avut putere să mă ridic de pe bancă să intru în sală. Către seară m-am trezit dintr-un somn fără vise pe o bancă din parcul de lângă Medicină, am plâns îndelung şi amarnic de unul singur, neavând cui împărtăşi necazul meu şi am luat-o pe jos, spre cămin unde cei de acolo abia m-au recunoscut, într-atât eram de desfigurat.

La câteva zile de la această păţanie, în timp ce mă plimbam prin Cişmigiu, am luat-o involuntar spre Cotroceni, slab, deprimat şi fără nici-un suflu, năpădit de gândurile şi întrebările fără răspuns, neştiind pe ce drum să apuc acum după ce l-am găsit închis pe cel visat. Ajuns în faţa Facultăţii de Drept, mi s-au oprit privirile pe mulţimea de statui şi statuete care îi reprezentau pe marii jurişti, cu care era decorată impunătoarea clădire a facultăţii şi care populau parcul acesteia. Deodată m-a străbătut un gând: „Ce dacă fratele meu mai mare, Vasile, este licenţiat în drept, acum aflându-se la Paris pentru doctorat, eu nu pot să ajung jurist, avocat sau magistrat, care este o profesiune şi mai frumoasă şi mai curată decât medicina? Aş putea să ajung un jurist de faimă, şi aici, la Bucureşti, poate la Cernăuţi, unde este şi Curte de Apel la care, cred, sunt şi magistraţi vestiţi!”. Am intrat în holul facultăţii şi am citit lista actelor ce se depun la înscrierea în an, la această facultate neţinându-se examen de admitere. Am mers deci, degrabă la Medicină, mi-am scos actele depuse, mi-am luat adio de la generalul Dr. Carol Davila şi cu un junghi în inimă mi-am îndreptat paşii spre Facultatea de Drept. Pe drum îmi făceam curaj, îmi imaginam cât de frumos trebuie să fie să fii magistrat, să stabileşti dreptatea şi adevărul în cele mai grele situaţii din viaţa oamenilor, cei mai mulţi fiind năpăstuiţii. M-am înscris şi oficial eram student la drept; în aceeaşi zi mi-am cumpărat insigna pe care am înfipt-o în reverul hainei, ca să vadă oricine că sunt student la drept şi încă în Bucureşti, având privilegiul de a audia cursurile marilor profesori şi personalităţi juridice, mulţi din ei foşti miniştri.

Într-adevăr, începerea cursurilor a fost un prilej de încurajare pentru mine. Sobrietatea profesorilor îmbrăcaţi în robă şi hermină albă sau roşie, fastul aulei şi al amfiteatrelor impunătoare, colegii bine îmbrăcaţi şi foarte prezentabili, majoritatea fii de bogătaşi, ambasadori, ataşaţi militari – ceea ce se vedea şi după maşinile elegante cu care veneau la cursuri – mi-au creat sentimentul de mândrie şi m-au stimulat în această alegere. Participam la cursuri cu toată fiinţa mea, ca şi cum aş fi fost încă elev la seminariile şi colocviile de după masă; toată ziua eram la facultate şi în bibliotecă, fiindcă nu aveam bani să-mi cumpăr cursuri; eram atât de ocupat încât nici nu ştiam cum se scurge ziua; seara, la căminul de ucenici, în general absorbit de sarcinile şi obligaţiile de pedagog.

Însă timpul trecea şi se apropia iarna cu mari pretenţii la îmbrăcăminte şi încălţăminte. Tot de la şcoala Ciovică, de la Comisariatul pentru refugiaţi am primit un raglan care trebuia să-mi ţină şi locul de palton, astfel mă consideram

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

pregătit să înfrunt prima iarnă în pribegie, departe de casa părintească şi de orice rudă, fie ea cât de îndepărtată.

Cursurile erau foarte interesante, prelegerile unor profesori ca Cezar Stoicescu[2] la dreptul roman, Rarincescu[3] şi Plastara[4] la civil, Aristide Basilescu[5] la economie politică şi căruia îi plăcea că zică „după umila noastră părere şi a mai multor savanţi", apoi I. V. Gruia[6], ministrul Justiţiei de atunci, la dreptul constituţional – erau adevărate desfătări intelectuale. Eram foarte entuziasmat de modul în care se desfăşura noua mea instruire, de mediul în care mă aflam, deşi eram cel mai umil şi mai modest student al întregului an; încetul cu încetul m-am familiarizat şi cu limbajul de înaltă ţinută al profesorilor, cât şi cu jargonul de pe coridoarele facultăţii şi mă strecuram prin toate năzuind să realizez şi eu ceva pentru a ajunge în situaţia de a-mi câştiga singur şi cinstit existenţa.

Treptat, am început să mă împrietenesc cu colegii şi să fiu acceptat. Am observat chiar că în ciuda ţinutei mele vestimentare modeste eram urmărit din ochi de colegele mele; primeam chiar invitaţii să stau cu ele în bancă; am fost chiar cucerit de colega mea Valeria Marinescu, olteancă din Slatina, cu care am ieşit de mai multe ori la plimbări prin Cişmigiu, acesta fiind singurul mod de a ne distra pentru că neavând bani nu-mi puteam permite nici măcar să o invit la o cofetărie. Faptul că reuşeam să iau cele mai bune notiţe la cursuri constituia un prilej în plus de a purta discuţii cu colegele mele care se interesau mai mult de învăţătură decât de a face paradă că sunt studente la drept, cum se întâmpla cu multe dintre colegele noastre care aveau o situaţie familială bună.

La prima sesiune de examene am obţinut note bune şi foarte bune, „bila albă", chiar şi la dreptul roman, care era cel mai greu examen la toate facultăţile de

[2] Constantin Cezar Stoicescu (1881–1944), doctor în drept, cu studii la Universitatea din Paris, decan al Facultăţii de Drept (1934–1936) şi rector al Universităţii din Bucureşti (1936–1940), ministru al Justiţiei (1941–1942), este autorul manualului universitar *Curs elementar de drept roman*, ediţia a III-a, revăzută şi adăugită, Institutul de arte grafice „Bucovina", Bucureşti, 1931. În opinia specialiştilor, această ediţie „este un standard ce nu a fost încă depăşit: expunere clar articulată, antrenantă, elegantă, completă şi – foarte important – provocatoare la reflexie prin dezbaterea controverselor" (Mircea Dan Bob, *Avertisment*, în Vladimir Hanga, Mircea Dan Bob, *Curs de drept privat*, ediţia a IV-a, revizuită şi adăugită, Bucureşti, Universul Juridic, 2011, p. 6 – n. ed.

[3] Mihai G. Rarincescu (1890–1956), doctor în drept, cu studii la Universitatea din Paris, decan al Facultăţii de Drept (1941–1944), autor al cursului universitar *Noţiuni de drept civil*, vol. I–III, Bucureşti, 1930–1935 – n. ed.

[4] George Plastara (1881–1950), doctor în drept, doctor în ştiinţe politice şi economice al Universităţii din Paris, autor al prestigiosului *Curs de drept civil român*, vol. I–XI, Bucureşti, Cartea Românească, 1925–1928 – n. ed.

[5] Basilescu Aristide (1892–1969), doctor în drept, doctor în ştiinţe economice al Universităţii din Paris, profesor de istoria doctrinelor economice şi de economie politică, autor al cursului universitar *Principii de economie politică*, vol. I–IV, 1926–1937 – n. ed.

[6] Ion V. Gruia (1895–1952), doctor în drept, profesor de drept constituţional şi administrativ la Universitatea din Bucureşti, decan al Facultăţii de Drept (1941), ministru al Justiţiei (1940). În cadrul Guvernului Ion Gigurtu (iulie – septembrie 1940), a promovat o legislaţie antisemită. Este autor al manualului: *Curs de drept constituţional; despre libertăţi*, Bucureşti, 1939–1940 – n. ed.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

drept. Urmare rezultatelor obţinute la învăţătura, am primit bursă şi am intrat la căminul Asistenţei Universitare din strada Matei Voievod nr. 77; aveam asigurate masa şi locuinţa în condiţii optime, ceea ce pentru mine reprezenta aproape totul, celelalte probleme urmând a se rezolva pe parcurs şi în limitele umilelor mele posibilităţi, singura mea sursă de a realiza venituri rămânând meditaţiile, neavând pe nimeni în ţara în care mă refugiasem printre gloanţele duşmane. Ba, să nu fiu nedrept, am găsit în Bucureşti pe fostul meu profesor de igienă de la liceu, Dr. Octavian Lupu, care era şi dânsul refugiat şi acum avea serviciu la Serviciul Sanitar al Capitalei, unde l-am găsit şi i-am povestit odiseea mea cu examenul de la medicină, dânsul fiind cel care m-a încurajat în această direcţie, văzând în mine un strălucit viitor medic în slujba sănătăţii omului. La despărţire m-a invitat să-l mai vizitez, să-l caut oricând, apoi mi-a slobozit în buzunarul hainei o sută de lei discret, ceea ce era o sumă imensă pentru mine; din ei mi-am cumpărat o căciulă şi mi-au mai rămas şi pentru alte cheltuieli. Soarta a făcut ca noi doi să nu ne mai întâlnim decât după vreun sfert de secol şi în condiţii nu prea fericite, la înmormântarea unui alt binefăcător de-al meu, Dr. Cobilanschi[7] din Cernăuţi, secerat pretimpuriu de boala secolului.

Valeria era singura mea prietenă, fiinţă căreia m-am confesat în timpul plimbărilor noastre prin Cişmigiu. Ne luam la întrecere la învăţătură, ne străduiam care mai de care să obţinem note cât mai bune la examene, să absolvim anul şi să ne facem intrarea în magistratură cu „brio”. Prietenia ei a avut un efect benefic asupra mea când pe nimeni altul nu-l interesa viaţa mea.

Valeria m-a invitat să-mi petrec vacanţa la Slatina, dar lucrurile s-au aranjat întâmplător mai bine. Din iniţiativa rectorului universităţii, profesorul Horia Hulubei, savant de renume mondial, cel care a înscris pe tabelul lui Mendeleev un nou element – heliu sau moldaviu, în amintirea locului de baştină – vacanţa de vară a anului 1941 s-a organizat pentru studenţii refugiaţi şi lipsiţi de mijloace materiale în tabăra de la Cheia, pentru fete şi lângă Mănăstirea Guzana, pe Teleajen – pentru băieţi. Astfel, Valeria era destul de aproape, încât ne vedeam destul de des şi continuam astfel şirul discuţiilor, sincere şi curate de altfel, dar care începeau să devină idilice, aşa cum era şi firesc între doi tineri de vârsta noastră. Cazarea era foarte bună, hrana de asemenea; aer şi apă de munte; întreprindeam adesea drumeţii şi excursii pe vârfurile munţilor din apropiere – Siriul şi Ciucaşul, şi viaţa se scurgea într-o linişte şi pace încât nici nu mai realizam că ţara este în război, că sângele bravilor noştri soldaţi curge pe câmpurile de luptă pentru reîntregirea hotarelor patriei, ciuntite de cotropitorii din toate părţile. Noi, băieţii, pentru a mai câştiga ceva bani de buzunar ne-am găsit de lucru; lucram cu ziua, de dimineaţa până seara cu hrană rece primită de la tabără, munceam la trasul pe scoc a lemnelor care se transportau în acest mod, de sus, din munte unde se făceau tăieri. Astfel

[7] Dr. Ion Cobilanschi /Leon Kobylianski/ (1869–1933?), medic chirurg, locuia pe str. Sportului nr. 2 (fosta Maisgasse, apoi Stasiuka, astăzi Nebesnoy Sotni) – n. ed.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

mulţi dintre noi am agonisit câteva sute de lei, atât de necesari pentru cărţi şi câte alte nevoi pe când ne vom înapoia din nou la cămin.

Întors în capitală pe la sfârşitul lunii august am aflat că frontul s-a îndepărtat mult spre răsărit, că Cernăuţiul a fost eliberat încă din luna iunie şi că se poate merge în Bucovina de nord. Am fost primit fără nici-un protocol la rectorul universităţii noastre, căruia i-am mărturisit păsul, care mi-a dat o scrisoare care îmi servea la obţinerea paşaportului pentru a ajunge acasă. De la Consiliul de Miniştri, secţia militară, am primit un permis de trecere, format tip, şi parafat de un general, plus o foaie de drum militar pe ruta Bucureşti – Cernăuţi şi retur, cu trecerea prin punctul de frontieră Dorneşti, valabil pentru treizeci de zile de la data emiterii. Aşa încât pe 20 august 1941 am plecat spre casă, despre care nu mai ştiam nimic de mai bine de un an de zile. În drum am trecut pe la Rădăuţi, unde era refugiat Inspectoratul şcolar din Cernăuţi şi mi-am ridicat diploma de bacalaureat în original. Apoi mi-am continuat drumul cu trenul, un drum ce mi se părea că nu se mai sfârşeşte, încât atunci când am ajuns în staţia Cozmin, de unde puteam ajunge şi pe jos până acasă, dacă aş fi luat-o pe jos, peste ogoarele unde fusesem în trecut la secerat. Am ajuns acasă noaptea, abia stăpânindu-mi bătăile inimii cu gândul că poate nu mai găsesc pe nimeni dintre ai mei, din cauza zvonurilor despre deportările făcute în masă în anul de ocupaţie în această zonă. Părinţii s-au decis cu greu să deschidă uşa celui mai mic fiu care se arăta în geamul de la verandă, speriaţi ca de o vedenie. Intrând în casă mi s-a părut că în acest răstimp ei au îmbătrânit zece ani, într-atât erau de slabi, albiţi, cu mâinile tremurând şi ochii plini de lacrimi. Mă priveau şi nu le venea să creadă că este vis aievea. Până la ziuă nimeni n-a dormit, ne-am obişnuit cu gândul că este real; le-am povestit păţaniile prin care am trecut de la plecarea de acasă şi le-am bucurat sufletul cu vestea că sunt student în anul doi, şi am cămin bun, casă, masă şi tot ce îmi trebuie. Ei mi-au spus că trei din fraţii mei erau pe front, iar Vasile era tot în Franţa unde l-a prins războiul, dar nu mai primiseră de mult nici o veste de la dânsul. Câteva zile am alergat prin sat, să vizitez toate rudele, cunoştinţele, am cercetat cu de-amănuntul fiecare pom din pomătul nostru şi de la mătuşa Domnica, vecina şi sora tatei rămasă şi ea singură ca văduvă cu cei trei copii plecaţi pe front sau deportaţi; am fost la câmp, la lucru pe ogoarele noastre, am băut apă cu cofa din izvoarele de unde aduceam altădată apă la secerători şi prăşitori, am vizitat surorile rămase singure prin plecarea soţilor pe front sau în deportare. La Cernăuţi am făcut primul drum la gazda de unde plecasem ultima dată din ţară, tot pe jos, dar nimeni nu era acasă, am trecut pe la internat şi liceu unde se făceau oarecare pregătiri pentru începerea unui nou an şcolar, acesta fiind primul an în care urma să se înveţe în româneşte de la eliberarea regiunii de sub ocupaţie străină. Nu m-am întâlnit decât cu foarte puţine cunoştinţe, totul fiind foarte schimbat în scurtul răstimp de când plecasem. Totuşi, am reuşit să culeg informaţii importante de la câteva din cunoştinţele şi foştii colegi ai fraţilor mai mari, de la Guvernământul Bucovinei, forul administrativ suprem al Bucovinei „eliberate”. Mă interesa dacă la Cernăuţi

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

va funcţiona universitatea, cu ce facultăţi, şi mai ales dacă va funcţiona facultatea de drept, pentru că aş fi avut intenţia să-mi continui aici studiile. Dar am aflat că la Cernăuţi nu va mai fi universitate, pentru că Bucovina „nu se ştie încă a cui va fi", administraţia românească provizorie, sub directa observaţie a Führer-ului, reprezentat de un general neamţ, vice-guvernator, care nu admitea revenirea la vechile instituţii româneşti, până ce Reichul va lua măsurile cuvenite la terminarea războiului. De la persoane competente am aflat că nemţii plănuiau ca pe baza elementului german existent pe aceste meleaguri încă de pe timpul ocupaţiei austriece, cu ţipţerii şi şvabii din Bucovina, cu saşii din Transilvania şi şvabii din Banat să formeze un nou stat german în care să se cuprindă Bucovina, Transilvania şi Banatul, ba chiar şi zona petrolieră a Munteniei şi Olteniei, până la Olt, iar România să-şi extindă hotarele până la Bug, ceea ce putea însemna Moldova, Basarabia şi Transnistria, cu capitala poate la Chişinău. Dacă ar fi bănuit cât de cât mareşalul Antonescu ce intenţii au cei din bârlogul de lângă Berlin, poate altfel evoluau evenimentele, dar cum militarii sunt cei mai slabi politicieni şi diplomaţi, sfârşitul şi prezentul este acela pe care l-am trăit şi îl trăim încă.

Cu inima împietrită de îngrijorare şi durere am părăsit atunci, la începutul lunii septembrie 1941, casa părintească, locurile natale pentru totdeauna, ceea ce atunci nu putea să-şi închipuie nimeni.

N-am mai revenit în Bucureşti, ci m-am îndreptat spre Iaşi unde intenţionam să mă transfer cu facultatea, pentru a fi cât mai aproape de casă, ceea ce am şi reuşit având asupra mea carnetul de student cu toate examenele luate şi diploma de bacalaureat. Până la începerea cursurilor, neavând ce face, şi cum mă râcâia ciuda că am abandonat medicina prea uşor, am trecut şi pe la Facultatea de medicină şi nu mică mi-a fost surpriza când am citit la avizier anunţul că se ţinea peste câteva zile un examen de admitere. M-am informat de îndată la secretariat despre actele necesare şi chiar în aceeaşi zi mi-am făcut înscrierea la examenul de admitere. Îmi ziceam că dacă voi putea urma şi dreptul va fi foarte bine, dar dacă reuşesc la medicină îmi ating ţelul râvnit şi, cine ştie, poate că la noua mea vizită acasă voi putea da târcoale pe la dispensarul medical din Cozmin, sau poate că până la terminarea facultăţii să se construiască unul şi în satul nostru, sau poate că-l voi înfiinţa chiar eu.

Examenul scris şi oral a fost aproape o formalitate pentru că era o mare nevoie de medici şi sanitari pe frontul ce se îndepărta, iar războiul se întindea şi părea să fie de lungă durată.

Mi-am găsit o gazdă la care locuiam împreună cu un coleg, la fel de oropsit ca mine, o cămăruţă în care nu încăpeam amândoi stând în picioare, cu un pat de lemn de o singură persoană, dar nu aveam ce face pentru că ne gândeam şi la iarna care venea şi că nu puteam avea o altă sursă de încălzire decât cea a corpului nostru şi, vorba mea, unde-s doi căldura creşte.

Masa de „prânz" o serveam la o pensiune, la o bătrânică care altceva în afară de dragoste pentru studenţi mai oferea şi o sobă în care fumul servea ca sursă de

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

încălzire, iar supa pe care ne-o turna în farfuriile cu urme pregnante de la seriile precedente de studenţi era îmbunătăţită cu muştele care ne concurau la apa chioară din castroane, completând astfel lipsa oricărui conţinut al supei.

Seara şi dimineaţa ne descurcam cum puteam, un covrig din cei mai ieftini sau un sandvici aruncat de vreun coleg la cutia de resturi şi astfel ne simţeam cu adevărat studenţi şi puteam cu tot dreptul să cântăm „Gaudeamus igitur, juvenes dum sumus".

La cărţile sfinte, spune scriptura, scrie că „nu se cade să iei fărâmiturile de la gura câinilor", dar iată că mie chiar şi asta mi s-a luat şi plăteam scump bucuria că acum eram student la medicină, aşa cum visasem atât!

Într-o dimineaţă de toamnă târzie, cum sunt toate dimineţile, într-una din pauze. când mă uitam pe notiţele pe care le luasem de la curs, a pătruns în sala de cursuri un poliţist în uniformă, cu o ţidulă în mână, căutând să citească şi să strige un nume de student pe care îl avea notat de mai marele lui; un coleg îi vine în ajutor citind cu voce tare de mai multe ori numele meu, mie nevenindu-mi a crede că ar fi vorba despre mine. La a treia strigare am răspuns „prezent" şi atunci poliţistul, destul de politicos, mi-a comunicat că sunt chemat sau chiar poftit la Poliţie.

Nu-mi puteam imagina ce aş putea avea eu cu poliţia sau că cel căutat aş putea fi eu, dar ce era de făcut în faţa organelor de execuţie; m-am dus să văd despre ce era vorba, probabil despre o eroare, de aceea l-am rugat pe colegul meu de bancă să aibă grijă de lucrurile mele până ce mă voi întoarce şi să ia notiţe la orele următoare, urmând ca eu să-mi transcriu ulterior cursul pierdut.

Niciodată nu mi-ar fi trăsnit prin cap că în acel moment părăseam facultatea de medicină pentru totdeauna, ba chiar şi Iaşul până în ziua de azi!

Pe drum mi-am dat seama că poliţistul nu mă ducea la Poliţie ci la comenduirea Pieţei, adică la garnizoana militară, ceea ce era şi mai semnificativ pentru mine, dar trăgeam nădejde că în scurt timp voi ajunge înapoi la facultate. Pe cât de tânăr eram, îmi dădeam seama că cineva nu poate fi condamnat fără vină. Am fost imediat introdus într-un birou pe a cărui uşă scria „Comandant". Acesta, după ce mi-a analizat lung ţinuta şi fizionomia, m-a întrebat cu „unde te ascunzi, derbedeule?!", la care nu am avut ce să răspund. „De luni de zile te căutăm prin toată ţara, dezertorule", mi-a spus el, „de acum ţi s-a înfundat, Curtea Marţială şi puşcăria te mănâncă, ticălosule!". Apoi, chemând la sonerie un supus, i-a ordonat „foaie de drum şi cu caporalul ... la Suceava, cu primul tren". Am mai auzit cuvintele „marş, afară!", pentru prima oară la adresa mea în viaţă; fără a mai scoate un cuvânt am ieşit buimăcit şi cu lacrimi în ochi, pe care nu le puteam stăpâni. Văzându-mă astfel transformat-transfigurat, un gradat de pe sală mi s-a adresat blând, invitându-mă să iau loc pe bancă şi să aştept puţin până ce vor fi gata formele. Stând aşa, mi-am adus aminte că am fost recrutat la Bucureşti, dar nu păstrasem adeverinţa de recrutare şi nici chitanţa de plată a amânării la încorporare, care costase vreo două mii de lei, bani ce mi-i dăduseră părinţii la plecare; deci nu puteam face nici-o dovadă că sunt în regulă ci, dimpotrivă, eram bun de a fi acuzat pentru „nesupus la încorporare pe timp de război", abatere care cădea în competenţa Curţii Marţiale.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

Caporalul ..., înarmat cu puşcă, cu sacul de merinde în care a introdus în faţa mea plicul de trimitere la Suceava, mi-a spus să-l urmez şi astfel ne-am îndreptat amândoi spre gară, eu în faţă şi el după mine, ca escortă. În drum am mai privit o dată spre Medicină, unde-mi lăsasem şi creionul şi caietele de notiţe la cursuri; am oftat şi am plâns pe drum, dar mergeam înainte, ca un borfaş de rând urmat de militar.

Pe drum am depănat în gând tot episodul vieţii mele până la anii când majoritatea tinerilor se bucură de tinereţe, de viaţă, de lucruri plăcute, pe când eu nu aveam de înşiruit decât necazurile, lipsurile, reţinerile şi abstinenţele, foamea şi sărăcia îndurate până la acest ceas şi cine ştie ce mă mai aştepta! Mi-a venit în minte refrenul „adio viaţă de student şi libertate”, iar „Gaudeamus igitur” n-am mai apucat să-l cânt niciodată şi cât mi-am dorit să ajung să fiu student. Eram atât de scufundat în amărăciunea mea încât n-am simţit nici sete, nici foame, deşi nu mâncasem nimic toată ziua, iar lacrimile şi sughiţurile mă sufocau. Acest lucru l-a impresionat probabil şi pe caporalul care mă însoţea, încât atunci când a început să mănânce mi-a întins şi mie o bucată de pâine tăiată cu baioneta; i-am mulţumit printre lacrimi, apoi când am ajuns la Burdujeni, acesta a coborât să bea apă de la pompa de pe peron şi m-a luat şi pe mine, că doar avea după ce bea!

Când am ajuns se făcuse seara, iar caporalul se grăbea să ajungă cât mai repede la Cetate, să mă predea, pentru că trebuia să se întoarcă la Iaşi cu primul tren şi să raporteze executarea misiunii.

Vae victis!

1. **Încorporarea**

Suceava nu avea gară pentru că austriecii au venit cu linia ferată de la Lemberg – Cernăuţi numai până la Iţcani, la vreo cinci kilometri de oraş, spre nord-est, iar moldovenii au construit gara Burdujeni la vreo patru kilometri în sud-estul oraşului, fiind prima gară în nordul Moldovei la graniţa cu Austria, de altfel şi prima linie ferată a Moldovei pe secţiunea Burdujeni-Roman, fiind construită concomitent cu prima linie ferată din Muntenia pe secţiunea București – Filaret – Giurgiu şi care a fost dată în folosinţă pe la sfârşitul lunii noiembrie 1869, după cum am citit pe placa din gara Burdujeni, unde coborâsem să beau apă împreună cu însoţitorul meu de la Iaşi.

La Suceava, oraşul „sfânt” al Bucovinei, unde se aflau moaştele Sfântului Ioan cel Nou şi la care venea de Sânziene toată suflarea Bucovinei în pelerinaj, copiii şi bătrânii cu pletele unse cu untdelemn curat, mai fusesem o singură dată când eram copil. Venisem cu părinţii, cu căruţa, când m-au îmbrăcat în haine noi „să-mi meargă bine toată viaţa”, călătorind aşa vreo trei zile şi două nopţi, spre marea mea nerăbdare care doream să văd Suceava sfântă şi mai ales un sfânt. Acum, când parcurgeam în grabă oraşul, urmat de militarul cu armă în spatele meu, trecând pe lângă biserica „Sf. Ioan”, depănam acele întâmplări din copilărie şi mi-am

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

adus aminte cum am dormit noi în căruţă lângă zidurile mănăstirii, cum mă învelea mama toată noaptea de frică să nu răcesc, cum am mâncat borşul de fasole, vorba vine fasole, pe care ni-l turna dintr-un butoi omul acela, care nu ne dădea decât un polonic la fiecare. Ce-ar zice mama, dar ce-ar zice bunul meu tată să-şi vadă fiul cel mic, nu demult plecat de-acasă cu atâta dor de muncă şi învăţătură, cu atâta încredere în Unul Dumnezeu, că este dus de la spate de un militar înarmat, întocmai ca un hoţ sau chiar mai rău! Pentru că în cele mai grele momente ale vieţii mele gândul meu zbura la părinţi, chiar şi după ce ei nu au mai fost, cerându-le parcă ajutorul şi apărarea. Mi-am adus aminte atunci de Epistolia pe care o aveam de la mama, am pus mâna pe ea şi m-am rugat în gând de ajutor.

Intrând în Cetate împreună cu însoţitorul meu, căci aici era sediul cercului de recrutare al judeţului Cernăuţi, oprindu-ne în faţa unei uşi în coridorul de piatră luminat de nişte felinare de petrol, acesta mi-a spus să aştept puţin iar el a intrat şi după câteva minute a ieşit urmat de o namilă de militar burtos care a întrebat „Ăsta-i?" şi, la răspunsul afirmativ, i-a spus însoţitorului că poate pleca, ceea ce a şi făcut după ce a salutat din toată inima cu „să trăiţi!", căci îşi îndeplinise misiunea.

Majurul, căci acesta era primitorul meu, m-a îmbrâncit înăuntru, adăugând şi înjurătura caracteristică profesiei şi gradului. Apoi, după o scurtă analiză exterioară şi câteva întrebări la care abia mai puteam răspunde printre lacrimi, s-a repezit la mine răcnind ca un animal „Dezertorule!" şi mi-a tras prin surprindere o palmă cu mâna dreaptă care m-a aruncat în peretele din stânga, apoi cu un pumn în faţă m-a scos afară pe coridor şi m-a împins într-o chilie ce servea acum de carceră, după care a încuiat uşa şi a plecat.

Rămas singur în întunericul celulei, prin care pătrundea o licărire de lumină în noapte, mi-am dat seama că-mi curgea sânge din nas, că-mi vâjâie urechea peste care mă lovise ca un sălbatic şi, pipăind prin întuneric, am dat de o băncuţă de lemn lipită de un perete de piatră; m-am aşezat, încercând să-mi revin din acest coşmar.

Mă gândeam la colegul de cameră de la Iaşi care poate mă aştepta fără să ştie nimic de mine, la masa de la bătrâna la care mâncam împreună, la colegi. Răpus de oboseală şi de gânduri, să nu mai zic de foame şi sete, găsind nişte bucăţi de pătură care mirosea puternic a grajd, probabil din cele folosite mai demult la cai, mi-am aranjat aşternutul şi aproape leşinat am adormit cu gândul la ce mă mai aştepta în ziua următoare.

Nu ştiu cât 'oi fi dormit, căci ceas nu aveam, dar după câtăva vreme de somn am simţit mişcare în jurul meu. Mirosul de sânge şi poate şi foamea, ca a mea, au pus în mişcare şobolanii de prin găurile Cetăţii. Îngrozit, căci mă temeam groaznic de şobolani încă de acasă, de frică să nu calc pe vreunul care să sară pe mine, m-am tras încet la banca de lemn, m-am aşezat cu picioarele ridicate, încercând să stau liniştit până va veni careva să mă scoată.

În noiembrie sunt nopţile lungi, dar aceasta cred că a fost cea mai lungă şi o burniţă rece făcea să nu mai apară soarele. Dimineaţa un soldat m-a scos din chilie, m-a condus în curte la o cişmea să mă spăl, mi-a dat un prosop militar cu care să mă şterg pe faţă. Apoi, după ce eu mi-am spus în taină rugăciunea de dimineaţă, l-am

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

urmat pe acesta la magazia de îmbrăcăminte unde am primit tot echipamentul unui soldat, inclusiv o pereche de bocanci desperecheaţi şi cam mari, jambiere pe care nu ştiam cum să le închei, centură şi bonetă. Astfel echipat, mi-am făcut o bocceluţă din hainele mele pe care le-am predat magazionerului, şi cu o hârtie primită de la magazie am ieşit în curte, la o masă de lemn, unde mi s-a dat o cană de ceai şi un sfert de pâine cu marmeladă, pe care le-am înghiţit cu ajutorul ceaiului, căci altfel nu mi-ar fi intrat nimic pe gât, căci nu simţeam nimic altceva, nici poftă, nici gustul.

Ofiţerul de serviciu m-a prezentat astfel echipat la comandant care, după câteva întrebări de rigoare, mi-a comunicat că, din acel moment, am devenit militar şi deşi nu am depus încă jurământul mă voi supune regulamentelor şi codului justiţiei militare, fiind încorporat.

Cu însoţitor înarmat, cu bocceluţa subţioară, am pornit iarăşi la gară, la Burdujeni, după cum mi-a spus pe drum însoţitorul, spre Botoşani, unde fusesem repartizat la Regimentul 37 infanterie. Priveam câmpul şi copii care, ca şi mine altădată, păşteau vacile şi coceau cartofi pe vatră, care erau atât de gustoşi că nu ne trebuia altă mâncare când ajungeam acasă. Dar ce diferenţă mare între vremurile de atunci şi acum!

La Botoşani, soldatul se grăbea să mă predea, să preia echipamentul cu care mă adusese şi să se întoarcă înapoi la Suceava. Până seara am fost echipat cu alte haine militare de la regiment şi lăsat apoi liber prin marea curte a regimentului, cu alţi soldaţi de la grajd, ordonanţe şi furieri, fiindcă regimentul era pe front, iar la Botoşani se afla numai partea sedentară. Am măturat cu ei curtea, am curăţat grajdurile unde erau cazaţi caii ofiţerilor şi cei de la căruţele regimentului. Seara am mâncat supă de mazăre cu gărgăriţe, în loc de carne, şi ne-am retras în dormitor unde cei prezenţi m-au întrebat cum am ajuns aici şi în ce calitate, adică ordonanţă la careva dintre ofiţeri ca să fiu astfel scutit de front, furier T. R. (termen redus), sau poate că sunt ceva meseriaş care fac mobilă sau haine pentru ofiţerii şi ofiţeraşele din garnizoană. Mare le-a fost mirarea când n-am putut răspunde afirmativ la niciuna din aceste variante şi când le-am spus că sunt student la drept şi medicină. Atunci şi-au dat cu părerea că aş fi luat ca furier pentru Consiliul de judecată ori pentru sanitar de front. În orice caz, obosit de toate evenimentele zilei şi de lungile lor povestiri de pe front, am adormit la lumina electrică a becului din dormitorul trupei de la Regimentul 37 infanterie din Botoşani, lipsind pentru a treia noapte din pătuţul colegului meu de cameră din strada Sărăriei din Iaşi.

Şi totuşi, la numai o sută şi ceva de kilometri depărtare, numai în trei zile, se năruise o viaţă de om, viitorul unui tânăr curgând la vale... *panta rei*[8]!

Dimineaţa, spălat şi cu surogatul de cafea cu pâine şi marmeladă înghiţite în sec, am fost prezentat comandantului de companie, căpitanul Dimitriu, un om, adică mai exact un militar, care mi s-a părut a fi şi om. După ce a ascultat cu răbdare şi înţelegere povestea mea din ultimele zile ale lunii noiembrie 1941, mi-a spus cu regret că acum nu se mai putea schimba nimic, eu sunt ca „nesupus la încorporare

[8] Din greaca veche: „Totul curge” – n. ed.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

pe timp de război", faptă prevăzută şi sancţionată la Curtea Marţială, indiferent dacă s-a făcut cu intenţie sau fără, căci am dovedit neglijenţă, neînştiinţând comisariatul militar la care am fost recrutat, la care trebuia să depun chitanţa de plata taxei de amânare la încorporare, pe care nu o aveam la mine şi nici nu ştiam dacă o mai am sau am pierdut-o. După câteva zile, în care am făcut corvoadă la regiment, am fost prezentat la Consiliul militar de judecată, o instanţă judecătorească subordonată Curţii Marţiale de la Iaşi, care avea de judecat mai multe cazuri de indisciplină militară, printre care şi pe al meu.

Preşedintele Consiliului, colonelul Secară, şi căpitanul Dimitriu, care ştia totul despre mine între timp, şi-au arătat bunăvoinţă multă faţă de mine ca fiind un biet student căzut în mrejele copoilor de la cercul de recrutare, care încă ar mai fi putut lua în considerare chitanţa mea de amânare a stagiului militar pe care ar fi găsit-o în câteva zile, dar ei s-au dovedit a nu avea nici-o bunăvoinţă, iar acum totul era prea târziu. N-a fost articol şi nici nu s-au obosit membrii Consiliului să găsească unul pentru a mă încadra în vreo sancţiune militară, căci de fapt nici nu eram militar, pentru că nu depusesem încă jurământul. Cu tot regretul că nu mă pot elibera, mi-au spus că urmează să fiu încorporat şi că acum era prea târziu să fiu trimis la o şcoală militară de ofiţeri în rezervă, dar că totuşi aş putea fi trimis la şcoala de subofiţeri de rezervă de la Făgăraş care tocmai îşi începea cursurile. La rugămintea mea, căpitanul Dimitriu m-a ascultat să fiu trimis nu la Făgăraş, ci la şcoala de ofiţeri rezervă infanterie la Ploieşti care, deşi îşi începuse cursurile, trăgeam nădejde că în cel mai rău caz mă vor trimite ei la Făgăraş. Echipat cu cele mai bune efecte militare pe care le avea compania căpitanului Dimitriu, deşi şi acestea purtau urme de front, cu urarea de „noroc şi succes", am părăsit cazarma şi oraşul Botoşani, pe care nu l-am mai revăzut până astăzi, mai încrezător şi mai împăcat cu soarta şi asta datorită bunătăţii unui om şi militar, căpitanul Dimitriu, pe care nu l-am revăzut niciodată, deşi aş fi dorit şi doresc acest lucru încă.

Nu am putut trece prin Iaşi pentru că eram urmat tot de un însoţitor înarmat, iar bocceluţa cu singurele mele haine şi în care n-am apucat să cânt „gaudeamus igitur", am lăsat-o la cazarmă, la un soldat rănit care urma să se elibereze şi nu avea haine cu care să plece acasă şi care mi-a promis că le va îmbrăca de marile sărbători şi atunci se va ruga de binele şi sănătatea mea.

După zece zile de trecere prin atâtea birouri militare şi prin faţa Consiliului de judecată al Curţii Marţiale îmi dădeam perfect de bine seama că civil nu voi mai putea fi curând; odată prins în arcanul militar, nu întrezăream scăparea şi aşa a fost.

Parcurgeam acum drumul pe care îl mai parcursesem alte dăţi ca elev la Craiova, apoi la Bucureşti cu „Straja ţării", cu un an înainte de catastrofa cu tribunele de la Cotroceni, apoi cu „Tinerimea română", la concursurile anuale ca reprezentant al Liceului „Aron Pumnul", împreună cu alţi colegi şi cu tânărul, dar eruditul profesor Traian Cantemir; apoi şi în sens invers, ultima dată spre Cernăuţi. Toate mi se depănau şi îmi erau prezente în minte mai mult ca oricând şi aveam senzaţia că nu mă mai îndrept spre libertate, ci spre cazarma care, aşa cum îmi închipuiam atunci, era poate ceva mai bună decât o închisoare civilă sau militară.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

Trenul era arhiplin cu civili şi militari de toate gradele, iar coridoarele erau de necirculat nici pentru a merge acolo unde este nevoie să meargă omul la o călătorie lungă. O întâmplare mi-a dovedit cât de meschini erau în majoritate ofiţerii români, mai ales cei cu grade mari, „superiori", care nu erau nici pe departe superiori. În timp ce traversam coridorul arhiplin spre toaletă, am atins cu coada lopeţii Lineman, pe care o aveam la centură şi pe care o purtam pentru prima dată în viaţa mea, pe un maior ce fuma la geam, pe coridor. Acesta, întorcându-se spre mine, după o înjurătură tipic cazonă, mi-a tras un pumn în cap cu atâta ură şi tărie încât l-am simţit până la Ploieşti.

Ajuns la Ploieşti, la biroul mobilizării, căpitanul Georgescu, care a luat în primire corespondenţa din mâna delegatului care mă adusese de la Botoşani, privind spre mine, mi-a spus că mai este la şcoală un Gălătescu, tot de prin părţile nordului, şi atunci mi-a trecut prin minte că s-ar putea să fie fratele meu geamăn, Costică, plecat de-acasă cu doi ani în urmă. La venirea companiilor de la instrucţie am constatat că nu m-am înşelat şi că într-adevăr fratele meu, Costică, fusese încorporat şi încadrat în această şcoală, ca toţi învăţătorii de seama lui care nu efectuaseră încă stagiul militar.

La şcoală mai erau vreo douăzeci de tineri ca mine, întârziaţi la încorporare, aşa că în câteva zile urma să dăm examenul de admitere, probele practice şi mai ales să promovăm cu bine examenul medical şi astfel să rămâneam la şcoală, pentru că era nevoie de noi cadre pe frontul care se adâncea spre răsărit.

La examenul medical am fost respins din cauză de „debilitate fizică generală", astfel că tot la Făgăraş trebuia să plec, căci deşi pentru ofiţer eram prea slab fizic, pentru subofiţer se înţelegea atunci că aş fi bun, nu ştiu după ce criterii şi judecată ale Comisiei medicale. Nu m-am lăsat şi am revenit în faţa comisiei cu rugămintea de a mai fi examinat o dată pentru că doream să rămân în această şcoală avându-l aici şi pe fratele meu, dacă am avut în sfârşit norocul să ne regăsim ca să rămânem împreună şi de va fi să plecăm pe front, să plecăm tot împreună ca să ne ajutăm şi să ne îngrijim unul pe celălalt. La aceste insistenţe comisia a fost de acord să fiu declarat „admis", dar cu amenințarea ca să nu mă prindă la infirmerie bolnav sau rănit cât voi sta în această şcoală, lucru pe care l-am promis, dar pe care nu l-am putut respecta şi asta nu din vina mea.

Am fost repartizat la compania a doua, unde era şi fratele meu, eu la plutonul întâi, iar el la trei sau patru. Totuşi, dormeam sub acelaşi acoperiş, căci fiecare companie care număra cam o sută de elevi era cazată într-un fost grajd al unui regiment de artilerie plecat pe front, cu paturi suprapuse pe două rânduri, cu spălător la un capăt al pavilionului, să nu-i mai zic „fost grajd", şi cu cancelaria comandantului de companie la celălalt capăt, unde fusese probabil camera de gardă, infirmeria zooveterinară, eventual micul depozit de grăunţe pentru câteva zile pentru cai. Dar fiindcă şcoala de ofiţeri de rezervă de infanterie de la Ploieşti înghiţea şi fosta şcoală nr. 2 de la Bacău, desființată, în asemenea stare de război totul trebuia înţeles şi admis.

Instrucţia se desfăşura cu mare severitate şi eram supuşi la probe spartane, însoţite de urletele şi strigătele colonelului Ionescu Nicolae, comandantul şcolii, care

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

amintea cu orice ocazie ofiţerilor instructori că aici nu este pension de domnişoare, ci şcoală militară care pregăteşte aprigi luptători pentru întregirea neamului şi de aceea să fim supuşi celor mai grele încercări de rezistenţă corporală şi chiar la foame şi sete, pentru a fi căliţi în condiţii cât mai asemănătoare celor de pe front.

Comandantul de companie, căpitanul Năescu Nicolae era, şi fără aceste îndemnuri ale colonelului, un zbir, fără simţ şi suflet de om, necăsătorit, deşi [era] la o vârstă avansată. Ne-a obligat, într-o iarnă grea, cum nu mai fusese în ultimele decenii în sudul ţării, cu frig şi geruri care depăşeau -30°C, să nu purtăm mantaua, pe care o ţineam la bandulieră; cât despre mănuşi, nici poveste.

Locotenentul Racoviţă, comandantul plutonului meu, un om foarte cumsecade, cult şi simţit, sincer şi corect, el însuşi neavând dreptul să poarte căciulă şi mănuşi, cu şapcă şi cizme de box, nu-şi găsea locul pe câmpul de instrucţie şi, în pauze, apropiindu-se de grupurile de elevi care-şi frecau urechile să nu îngheţe sub bonetele de pânză, spunea: „de ce nu m-a făcut mama fată, să stau şi eu la cald ca toate fetele de seama mea” şi bătea din picioare, apoi striga o dată să audă toţi: „peste rambleu fuga, marş!” şi fugea şi el cu noi să se încălzească, alt mijloc de încălzire nefiind pe câmpul de instrucţie.

Dar cea mai grea situaţie era în zilele de tragere în poligon când, din cauza frigului, nu puteam nimeri ţintele, astfel că înregistram rezultate slabe la tragere, drept pentru care avertismentele colonelului se răsfrângeau atât asupra elevilor, cât şi asupra instructorilor, asupra locotenentului nostru, care nu mai ştia ce să facă, de multe ori raportând situaţii îmbunătăţite pe hârtie pentru a ne scuti de consecinţe pe toţi.

Educaţia noastră spartană se mai completa cu alarme de noapte, reale ori create, urmate de marşuri cu încărcătură maximă şi la distanţe din ce în ce mai mari, uitând de masă sau de condiţiile atmosferice, pe un timp când nu-ţi venea să scoţi din casă nici un câine, cu atât mai mult cu cât la cantonament nu aveam căldura necesară pentru a ne usca ciorapii şi obielele ude, pe care le întindeam sub noi, între cearceaf şi saltea când ne culcam, iar la sculare eram uzi şi noi şi obielele, dar le încălţam aşa, jilave cum erau, căci nu aveam ce să facem în aceste condiţii în care trebuia să ne călim pentru front.

Necazurile instrucţiei se completau cu foamea de multe ori, deşi hrana ce o primeam era substanţială, dar nouă nu ne era îndestulătoare ţinând cont de eforturile pe care le depuneam, de frigul pe care îl înduram, fiind mai mult dezbrăcaţi. Şi apoi noi, la douăzeci de ani, eram în plină formare fizică, de aceea ceaiul de dimineaţă cu un sfert de pâine cu marmeladă, pe care nu mai doresc s-o mai văd tot restul vieţii, că-mi ieşea pe nas la primele culcări la instrucţie ori la trecerea de câteva ori peste rambleul de cale ferată, mereu „reperat”, nu reprezenta o hrană care să ne mulţumească.

Ca şi cum nevoile noastre şi necazurile nu erau destule, trebuia să ne mai vină ceva, „colac peste pupăză”. În luna ianuarie 1942, ne-a venit la şcoală să facă practica la comandă promoţia de elevi care urma să fie avansată la 10 mai de la Școala de ofiţeri de infanterie de la Bucureşti. Asta ne mai lipsea, să ajungem cobai de experienţă pe mâna candidaţilor la tresa de sublocotenent!

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

Au fost printre dânşii şi unii mai cumsecade, mai înţelegători, deşi în această postură trebuiau să arate tot ce ştiu, tot ce au învăţat în doi ani pe Izvor şi Ghencea şi, mai ales, trebuiau să-şi pună în evidenţă fiecare veleităţile de viitor comandant de oşti. Astfel, s-a abătut nenorocirea pe capul nostru, căci la plutonul I din compania a doua a venit ca încheietor de companie şi instructor al plutonului, secondându-l pe locotenentul Racoviţă, inimosul şi super-elasticul elev plutonier major Alboiu Mircea, oltean cu veleităţi militare şi aspiraţii mari, mai ales că vremurile îi erau propice, ţara fiind în plin război. Din acea zi nu am mai avut linişte, nu numai la instrucţie, dar şi la programul administrativ şi chiar la masă, când în timpul mesei ne scula de nenumărate ori, ba chiar ne fugărea prin curte – culcat, şi salt înainte – de ne ieşea mâncarea pe nas, unii chiar vomau, spre marea satisfacţie a acestui satrap.

Într-o zi la instrucţie, eu fiind culcat şi nesimţind că el este pe aproape de mine, mi-a pus la picior o petardă de artilerie pentru a simula un atac aerian. Până să mă ridic şi să fug, petarda a explodat atât de aproape de laba piciorului meu drept, încât talpa, fiind lovită de suflul foarte puternic al grenadei şi de părţile ei componente, mi s-a umflat pe loc, reculul împingându-mi piciorul şi dislocându-mi oasele. Am simţit o durere până la leşin, noroc că afară era frig. Dându-şi seama de prostia pe care a făcut-o şi de consecinţele pe care urma să le suporte pentru gluma lui de prost gust, a ordonat, fără ştirea locotenentului Racoviţă, să fiu dus pe braţe de câţiva elevi la dormitor, să mi se scoată bocancul şi să stau întins. Spre nenorocul lui şi al meu ne-am întâlnit pe drum cu căpitanul Năescu care, văzându-mă galben şi cu dureri, m-a trimis direct la infirmerie. Necazul era dublu pentru că în virtutea promisiunilor mele la intrarea în şcoală că nu voi ajunge la infirmerie, acum eram dus de colegii mei tocmai acolo; în plus nu voiam să-l declar pe Alboiu ca fiind făptaşul accidentului, că doar aveam să mai am de-a face cu el ca instructor până la începutul lui mai şi ar fi fost vai şi amar de mine, cu toate că în prostia lui putea să mă omoare. Astfel, am declarat medicului că eu am călcat pe petardă fără să-mi dau seama fiindcă era îngropată în zăpadă, dar medicului nu i se părea verosimil pentru că lovitura era laterală, iar asupra labei efectul fusese în poziţia tălpii ridicate şi nu prin apăsare, însă s-a renunţat la cercetări.

După câteva zile de dureri şi nopţi de nesomn am părăsit infirmeria; m-au menajat încă câteva zile, fiind pus de planton la dormitor, apoi am ieşit la instrucţie fără să mai schimb o vorbă cu Alboiu până la despărţire. Dacă a rămas pe câmpiile stepei kirghize, aşa cum am auzit mult mai târziu, Dumnezeu să-l odihnească, că s-a dovedit a fi destul de iute şi isteţ în scurta-i viaţă!

La tragerile de luptă de la Blejoi nici o companie nu era aşa de chinuită ca a noastră, pentru că atingerea liniei de tragere era foarte anevoioasă, neputând îndeplini condiţiile de tragere; din această cauză, căpitanul tuna şi fulgera, iar la înapoiere spre şcoală ne ţinea numai în salturi şi culcări, încât ajungeam mai obosiţi decât toţi, cu hainele ude de sudoare şi de apele din băltoacele în care ne ordona Alboiu să executăm „culcarea” şi mai trebuia să cântăm cu capul sus la trecerea prin Ploieşti.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

Dar, ca în toate necazurile şi impasurile în care m-a împins viaţa, şi acum îmi veneau în minte cuvintele mamei că „toate au un început şi un sfârşit” sau îndemnul „cu răbdarea treci şi marea, dar cu răul nici părăul” şi asta îmi dădea putere şi curaj ca să nu ajung să-mi fac singur sfârşitul, cum au fost atâtea cazuri printre colegii din şcoala noastră sau de la alte unităţi.

În mai mult de jumătate de an cât am stat la Ploieşti nu am ieşit în oraş decât de vreo două-trei ori, duminica între orele 14 şi 18, adică tot cam de atâtea ori ca şi domnişoarele de la pensionul „Notre Dame”, numai că ele ieşeau „cu rândul”, iar noi de astă dată eram liberi să intrăm în cofetărie, plăcintărie sau chiar birt, dar fără a avea dreptul de a consuma băuturi alcoolice.

Cazarma, uscatul ciorapilor şi al obielelor, cusutul nasturilor, curăţatul armamentului şi eventual scrierea corespondenţei, dacă aveam hârtie şi plicuri, acestea erau preocupările noastre de duminică, întrucât la şcoală nu era o bibliotecă de la care să putem lua o carte pentru citit, să nu mai vorbim de un aparat de radio la care să putem asculta cel puţin meciurile de fotbal, pentru care erau destui amatori din cei o mie două sute de elevi.

O iarnă cumplită, cu geruri şi zăpezi mari cum de mult nu mai fusese în această zonă a ţării, îmbrăcămintea fiindu-ne slabă şi încălţămintea deteriorată, toate acestea au completat condiţiile de „călire” pentru front, aşa cum ţinea atât de mult colonelul. Dar nimeni nu vedea câţi elevi sunt bolnavi, cu urechile degerate sau câţi tuşesc să-şi verse plămânii, mulţi dintre noi rămânând pentru tot restul vieţii cu grave afecţiuni de sănătate.

Cei mai buni executanţi dintre elevii şcolii au fost învăţătorii, foştii elevi ai şcolilor normale. Aceşti pedagogi la ei acasă erau disciplinaţi, ascultători, buni executanţi, răbdători la toate, pentru că erau pătrunşi de dorinţa de a ajunge ofiţer şi astfel, întors la postul său în sat, să fie mai mare în grad decât plutonierul de jandarmi, iar când de sărbători şi-ar fi îmbrăcat uniforma – căci aşa era datina şi regula – plutonierul să fie obligat să-l salute milităreşte.

Tot ei au fost sufletul unei mult apreciate serbări organizate în cinstea zilei de 24 ianuarie, când tot ansamblul, condus de talentatul căpitan Georgescu, a arătat conducerii şcolii că elevii sunt ceva mai mult decât nişte simpli executanţi ai programului militar, unii dovedind vădite calităţii artistice. Auzindu-se în oraş de manifestaţia tinerelor talente din şcoala militară, ansamblul şcolii a fost solicitat de către autorităţi, astfel că a dat şi acolo mai multe reprezentaţii, fiind răsplătit cu aplauze şi ovaţii, ceea ce i-a creat o faimă grozavă şcolii noastre în oraşul petrolului.

Iarna era pe sfârşite, băltoacele rezultate în urma topirii zăpezilor, în care cu atâta sadism ne culca Alboiu, se restrângeau şi o primăvară cazonă se anunţa şi pentru noi, [pentru cei] care auzeam zvonuri despre intenţiile şcolii de a ne scoate în cantonamente pentru aplicaţiile de luptă ce marcau încheierea primului an de învăţământ în şcolile militare.

Dar cea mai mare bucurie pentru întreaga şcoala, inclusiv pentru majoritatea ofiţerilor-instructori, a fost plecarea, la sfârşitul lunii aprilie, a elevilor-plutonieri ai Școlii de ofiţeri de la Bucureşti aflaţi în stagiu la şcoala noastră, care nu numai că

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

erau vătafii şi zbirii noştri, dar şi printre ofiţerii instructori semănau vrajbă şi intrigi, contradicţii şi nemulţumiri.

Când au plecat stagiarii, inclusiv elevul-plutonier Alboiu, de la noi şi locotenentul Racoviţă – comandantul plutonului nostru, om bun şi de treabă, capabil şi înţelegător, bun instructor şi pedagog, prieten sincer al viitorilor ofiţeri de rezervă, cei care, de fapt, duc greul unui război – a respirat uşurat de năpasta ce se abătuse asupra lui cu acest oltean înfumurat, răutăcios şi ambiţios.

Și iată că ceea ce bănuiam noi că o să se întâmple, ceea ce auzisem despre plecarea noastră în cantonament, ţinută în secret de conducerea şcolii pentru a se realiza o ieşire tactică printr-o alarmă cât mai apropiată de realitate, a ajuns la realizare. Între timp, bunul nostru instructor, pedagog şi prieten, Racoviţă, ne-a pregătit prin îndrumările lui preţioase asupra pregătirii noastre morale şi fizice, asupra punerii la punct a echipamentului, a ajustării ţinutei şi în special a încălţămintei, pentru că, la un marş, de cea mai mare importanţă este ţinuta şi în primul rând încălţămintea.

Bănuita noapte a sosit.

În noaptea de 30 aprilie, spre întâi mai, la ora zero, cum se numeşte tactic, o alarmă puternică ne-a sculat pe toţi din somnul dulce în care ne scufundasem după oboseala zilei precedente şi, în prezenţa tuturor ofiţerilor care erau obligaţi să cronometreze mişcările noastre, ne-am echipat complet, am luat armele, sacul de merinde şi raniţa în spate şi ne-am aliniat pe platoul de adunare al şcolii. În prezenţa întregului Stat major al şcolii am primit muniţii şi materiale de luptă: grenade, petarde şi altele, astfel că greutatea raniţei fiecărui elev să ajungă la douăzeci kilograme, iar în sacul de merinde ni s-a dat hrana pe o zi, adică o pâine şi o cutie de conserve de fasole cu carne de porc. După raportul la colonel şi citirea ordinului de marş de către şeful Statului major, unitatea noastră, care acum devenise unitate operativă, cu număr şi indicativ militar, s-a pus în marş cu direcţia zona petroliferă Băicoi-Floreni-Câmpina, cu misiunea de a ajunge şi a pune stăpânire în cel mai scurt timp pe poziţiile nord-vest Câmpina-Breaza şi a raporta de instalarea unităţii pe poziţiile ordonate de Statul major. În noaptea în care tot Ploieştiul dormea, când somnul era mai dulce pentru fetele şi băieţii de seama noastră, o coloană de elevi ce-şi satisfăceau stagiul militar, înşiruită pe cel puţin un kilometru, mărşăluia în tăcerea nopţii, sub povara greutăţii din spinarea fiecăruia.

Ziua ne-a prins departe de Ploieşti, iar în timpul repaosului dintre ora şapte şi opt dimineaţa fiecare unitate a primit ceaiul cald pe locul unde se afla, întrucât cu noi era şi coloana de servicii, administraţia şi tot ce aparţinea de şcoală, deoarece urma să rămânem în această zonă mai mult timp, aşa cum era prevăzut în planul de învăţământ al Statului major.

În oraşul Câmpina, pe un platou dinainte amenajat în faţa Primăriei, colonelul şi Statul major, plus notorietăţile oraşului, au primit defilarea Școlii de ofiţeri din Ploieşti, fapt care a stârnit vâlvă în toată zonă şi eram aşteptaţi cu interes la cantonamentele unde am fost încartiruiţi, în special de către tineret.

Compania noastră a fost încartiruită în satul Cornuri, pe dealurile din dreapta liniei ferate spre Comarnic, mai departe, în spate, având Doftana. Tot în acest sat,

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

în localul şcolii primare, era încartiruit comandamentul şcolii noastre, Statul major şi serviciile operative, ceea ce pentru noi reprezenta un dezavantaj faţă de companiile cazate prin alte sate, mai departe de „ochii şefilor" şi de „coada calului de care este bine să te fereşti întotdeauna".

Eram cazaţi câte trei-patru elevi într-o casă, bineînţeles în camera cea mare, cea de oaspeţi, şi ne-am aranjat foarte bine în cel mai scurt timp, fiind priviţi cu drag de gazde şi mai ales de către odraslele lor mai tinere. La gazda noastră era o fetiţă de vreo şaisprezece ani care, în culmea bucuriei de prezenţa noastră la ei, ne făcea curat în cameră după ce plecam dimineaţa la tragerile de luptă care durau toată ziua, ne aerisea camera şi ne punea flori în vaza de pe masă, ne aducea apă rece şi proaspătă de la fântână, până ce soseam noi de la instrucţie.

Pe cât de grea era instrucţia, cu armamentul greu şi terenul accidentat de la poalele Carpaţilor, pe vârfurile cărora mai persista zăpada din iarnă, cu efortul sporit pentru a putea satisface condiţiile de tragere de luptă ţi exerciţiile complicate, pe atât de bine ne simţeam când ne aşezam la masă, în iarba şi muşchii care semănau cu covoare verzi din casele moldovene; mâncarea pe iarbă din marmitele aduse pe cai de la bucătăria şcolii ne părea acum mult mai gustoasă, pâinea de la Câmpina care se făcea acum pentru noi parcă era mai caldă, mai gustoasă, iar bunăvoinţa şi înţelegerea locotenentului Racoviţă, care ne ferea de „ochii şefului şi de coada calului" precum îşi fereşte cloşca puii săi de uliu, întregea mulţumirea noastră şi ne simţeam fericiţi în mijlocul naturii, sub soarele binefăcător pentru nişte copii care încă se pregăteau temeinic să omoare de fapt oameni pentru ca să nu fie ei omorâţi.

Activitatea şi traiul în aer liber, viaţa de campanie cu un pronunţat dozaj de libertate ne-au făcut alţi oameni, eram mai vioi şi mai bine dispuşi; în pauze se făceau glume, se cântau cântece de tot felul – de dor şi jele, de dragoste şi speranţe, care plăceau mult şi lui Racoviţă, necăsătorit şi poate visător şi el la ceva, tolănit mai la o parte în iarbă şi uitând că pauza a trecut şi trebuia să reluăm atacul.

Pentru sfârşitul perioadei de aplicaţii se anunţa o mare inspecţie de la Marele Stat major al armatei, de la Bucureşti, ceea ce constituia o mare grijă pentru instructorii noştri, întrucât constatarea unei nereguli soldată cu o eventuală sancţiune ar fi însemnat, de fapt, imediata trimitere pe front şi, de aceea, şi Racoviţă insista să ne însuşim temeinic învăţămintele aplicaţiilor de zi şi de noapte şi, în special, tehnica tragerilor, pentru a nu risca în timpul inspecţiei vreo constatare negativă.

Depozitul de muniţii era în cimitir, în nişte cavouri mai mari, golite de conţinutul uman, şi la care se făcea de gardă, de santinelă, toată ziua şi toată noaptea.

La şcoală la Ploieşti eu n-am făcut nici-un planton la dormitor, cu excepţia zilelor în care am stat din cauza piciorului accidentat, pentru că nu-mi venea rândul din pricina celor pedepsiţi. Costică, însă, a scăpat puţine nopţi să nu fie de planton în schimbul doi, adică abia te culcai că imediat te trezea postul să intri în schimb la orele douăsprezece noaptea, apoi la ora trei te culcai din nou ca să te scoli la ora cinci. Ce-i drept este că am făcut câteva posturi de santinelă afară, noaptea, şi-mi amintesc de o noapte groaznic de friguroasă, când a fost cât pe aci să adorm şi să îngheţ,

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

cum s-a mai întâmplat cu unii de pe la posturile din unităţile vecine, pe la sfârşitul lunii ianuarie, pe un ger năprasnic care completa necazurile noastre de şcoală.

Acum am fost şi eu trimis într-o noapte în schimbul doi la postul de santinelă de la depozitul de muniţii din cimitir, pe care nu-l văzusem încă, îndatorire de la care nu mă puteam eschiva şi la care ne venea rândul tuturor. Vremea se schimbase brusc şi, după o ploaie de început de vară, pe la sfârşitul lui mai, o ceaţă şi un întuneric atotstăpânitor cuprinsese toată zona subcarpatică, de nu se putea vedea om cu om. M-am prezentat la corpul de gardă, la şcoală, iar de acolo – pe la miezul nopţii – am fost condus la postul de la depozitul de muniţii din cimitir, unde m-am schimbat în schimbul întâi; am memorat parola şi, după retragerea lor, am rămas singur în miez de noapte în cimitirul satului, plin de pomi care acum înfloreau: cireşi şi vişini. În cele trei ore de stat în post mai mult pe loc, fiindcă orice mişcare producea zgomote pe care nu le recunoşteam chiar dacă erau făcute de mine, mi-au venit în minte tot felul de amintiri şi poveşti cu strigoi, stafii, suflete de morţi chinuite, ori despre morţi care se zbat să se întoarcă la viaţă şi câte nu mi se năzăreau acum, încât m-au trecut sudorile şi mă prinseseră durerile de cap, dar altceva decât să-mi doresc să zboare timpul mai repede ca să vină schimbul următor nu aveam ce face; ba mă muncea şi îndoiala că, poate, schimbul următor nu mai vine sau nu vine la timp din cauză că poate au uitat cu voie sau fără voie. Și, ca o completare a zbuciumului care mă stăpânirea şi a sudorilor care mă sufocau, observ nu prea departe, în partea opusă a intrării în cimitir, o lumină puternică ce se plimbă când pe copacii din cimitir, când pe deasupra lor, când peste mine şi se joacă aşa, parcă ar voi să însemne ceva. Zgomotele produse prin frunze de lilieci sau păsările de noapte îmi completau imaginile bolnave din mintea mea şi cele auzite din poveştile cu strigoii şi stafiile. Retrăiam în minte şi poveştile tatei cu limbi de foc şi duhuri rele care i s-au arătat lui într-o noapte când mergea cu căruţa la Oroftiana, lângă Herţa, după pleavă, şi caii s-au speriat şi au luat-o la fugă de era să cadă jos din căruţă, care nu s-a oprit până ce nu au obosit caii, continuându-şi astfel drumul cu dureri de cap, greţuri şi vărsături fără să fi mâncat ceva înainte, de la o aşa spaimă.

Lumina mare de deasupra cimitirului s-a apropiat între timp şi, venind prin spate, pe drumul ce ducea la şcoală unde era comandamentul, s-a identificat a fi maşina cu care venea colonelul în noapte de la Ploieşti, certitudine pe care am căpătat-o la ieşirea mea din post, la trei dimineaţa; în ziua respectivă am avut liber la cameră şi astfel am avut timp să-mi cunosc gazda, pe Cenuşăreasa care ne întreţinea atât de grijuliu cantonamentul, fiind daţi ca exemplu pe şcoală, noi, cei care locuiam aici.

La 15 mai, pe când soarele de amiază se lăfăia regeşte în zăpada sclipitoare de pe Omul[9], iar Crucea de pe Caraiman[10] se profila feeric pe un cer ce amintea de

[9] Vârful Omu din Munţii Bucegi este locul cel mai înalt din România populat permanent (locul 11 în clasamentul celor mai înalte vârfuri din România) – n. ed.

[10] *Crucea de pe Caraiman* este denumirea populară a monumentului *Crucea Eroilor Neamului*, construit pe muntele Caraiman, la altitudinea de 2291 m., în memoria militarilor căzuţi în Primul Război Mondial – n. ed.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

magnifica arătare pe cer a lui Constantin cel Mare, „In hoc signo vinces”[11], s-a ordonat adunarea companiei, de către căpitanul Năescu, într-o poiană sub munţi, fapt ce nu se întâmplase de mai multă vreme şi care de regulă presimţea a rău. Plutoanele aliniate şi cu tot armamentul depus mai deoparte, am prezentat raportul care părea mai deosebit decât altele anterioare şi, într-adevăr, s-a anunţat evenimentul crucial din viaţa mea. Căpitanul a citit scurt şi sever un ordin superior şi a ordonat ca toţi elevii din companie care ştiu limba germană să iasă cinci paşi în faţa companiei, aliniaţi în faţa plutoanelor respective. Mi-a trăsnit prin cap că poate este vorba de traducători sau însoţitori pe lângă grupul de ofiţeri germani afiliaţi la şcoală şi pe lângă unităţile române, pentru instrucţie, conform unor înţelegeri la nivel superior între cele două armate. După ce am văzut că au ieşit în faţă mai mulţi colegi din celelalte plutoane, am ieşit şi eu de la plutonul întâi, chiar la îndemnul locotenentului Racoviţă, care ştia că eu ştiu bine nemţeşte atât ca fiu al Bucovinei, cât şi prin instrucţia dobândită în liceul de la Cernăuţi. Căpitanul ne-a privit sever şi, cu răceala-i caracteristică, ne-a interogat pe fiecare în parte ce şi cât ştim şi de unde, dacă putem scrie şi vorbi curent nemţeşte, el care, de fapt, îi ura pe nemţi. A ordonat comandanţilor de plutoane să ne trimită imediat la Comandament.

Fotografia nr. 2. *De la poalele Caraimanului[*] am plecat la 15 mai 1942 spre meridiane ce nu puteau fi gândite la acea dată...!*

[11] *Sub acest semn vei învinge* – n. ed.

[*] Imagine înlocuită – n. ed. Sursa: http://www.blog.kauftravel.com/divpics/varful-caraiman.jpg.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

Peste două ore am fost aliniaţi în curtea şcolii, vreo zece sau chiar mai mulţi elevi proveniţi din toate companiile; apoi am fost văzuţi şi interogaţi de colonelul comandant şi şeful Statului major al şcolii şi, chiar în aceeaşi zi, am fost trimişi cu trenul de la Câmpina la Biroul de mobilizare de la şcoală, la Ploieşti.

După o minuţioasă examinare a foilor matricole şi a noastră, după întrebări şi răspunsuri cât mai exacte din partea noastră, după un examen medical şi unul de limba germană, zece din elevii veniţi de la Câmpina am fost echipaţi în ţinută mai curată şi mai bună, de vară, luată de la şcoală, şi am fost trimişi de urgenţă cu însoţitor, un ofiţer de la Mobilizare, la Bucureşti, la Școala de ofiţeri activi de infanterie de pe strada Izvor, în vederea completării unui lot de elevi care se trimiteau pentru a urma şcolile militare de ofiţeri din Germania.

În curtea şcolii militare de pe Izvor zarvă mare, mişcare şi agitaţie printre tinerii în civil, absolvenţi ai liceelor militare şi civile din toată ţara, militari – grade superioare române şi germane –, medici şi specialişti de toate felurile, croitori şi fotografi şi alţii, demnitari, mai mari sau mai mici, fiecare cu misiunea lui.

La adunarea din sala mare a şcolii, dintr-un grup de ofiţeri români şi germani care se afla la masa mare, a vorbit un colonel de Stat major, foarte energic şi accentuat. Ne-a comunicat că suntem selectaţi pentru a urma şcolile militare de ofiţeri din Germania şi că trebuie să fim mândri de încrederea ce ni se acordă pentru aceasta şi pentru perspectivele ce ni se oferă, drept pentru care trebuie să fim exemplu de comportare şi disciplină, noi reprezentând acolo armata şi poporul român.

Pregătirea plecării noastre se precipita, toţi am fost fotografiaţi şi ni s-au întocmit de urgenţă paşapoarte în civil; toţi am fost echipaţi în costume civile noi-nouţe, confecţionate urgent de marii meşteri croitori şi cizmari, am primit fiecare câte un geamantan cu tot trusoul strict necesar, începând de la maşina de bărbierit, prosoape şi săpun, cămăşi şi batiste, termos şi cremă de ghete, periuţe de tot felul, ceea ce eu personal nici nu-mi puteam permite să-mi cumpăr la situaţia mea, fără nici-un venit sau vreun ajutor de la părinţi, de la care nu prea aveam ce să le cer, căci nu prea aveau nici pentru ei.

În timpul liber pe care l-am avut, am ieşit din nou prin Bucureşti, în civil, şi parcă nici nu-mi venea a crede. Primul drum l-am făcut la Facultatea de Drept, al cărui student am fost, unde mi-am revăzut foştii colegi, dintre care unii îşi mai aduceau aminte de mine; mi-am revăzut şi colegele, printre care şi pe Valeria care, în acea zi, a părăsit cursurile şi ne-am refugiat în Cişmigiu pe vechile noastre bănci şi alei, unde i-am depănat toată povestea absenţei mele, precum şi despre perspectiva ce mi se deschidea cu plecarea mea din ţară.

Regretele despărţirii erau de ambele părţi, dar „alea jacta est”[12], nimic nu se mai putea face şi ne-am promis să rămânem pe mai departe prieteni buni şi să ne urmăm fiecare drumul trasat, mai mult sau mai puţin, cu voia noastră, în speranţa că, poate, odată, drumurile noastre s-ar putea încrucişa.

[12] Zarul este aruncat – n. ed.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)

Gândul că în felul acesta prelungesc termenul plecării mele pe frontul din răsărit, unde urma să plece promoţia şcolii din Ploieşti în anul următor, şi împins şi de durerea de a fi pierdut iremediabil orice speranţă că voi mai putea reveni la ţinta mea – medicina – la care am visat din copilărie –, toate acestea m-au făcut să mă hotărăsc şi să accept de-acum încazarmarea şi uniforma militară pentru cine ştie câtă vreme şi în ce împrejurări.

Mi-a revenit în minte mult apreciatul citat al cronicarului, îndrăgit şi des repetat de inimosul meu profesor de limba română din Cernăuţi, Dimitrie Logigan[13], că „nu sunt vremurile în vrerea omului, ci doar omul în vrerea timpurilor", ceea ce timpul şi viaţa mi-au confirmat pe deplin şi cu mare exactitate.

[13] Dimitrie Șt. Logigan (5 aprilie 1883, Stupca – 5 mai 1967, Bucureşti), absolvent (promoţia 1901) al Liceului româno-german din Suceava, a urmat cursurile Facultăţii de Litere a Universităţii din Cernăuţi. La absolvire a obţinut diploma de profesor pentru limbile română, germană, latină şi greacă, fiind ulterior bursier în cadrul unui stagiu de specializare de scurtă durată, pentru latină şi greacă, la Universitatea din Viena. După 1918 a fost profesor la Școala Normală din Cernăuţi, apoi, până în anul 1944, la Liceul „Aron Pumnul". A fost surprins de trupele sovietice în Cernăuţi, de unde, cu documente false eliberate pe numele Bauer, împreună cu familia (soţia Maria şi fiicele Georgeta şi Silvia), s-a „repatriat" în septembrie 1940 în Germania. După al Doilea Război Mondial s-a stabilit la Bucureşti – n. ed.

BDD-A32665 © 2020 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:14:55 UTC)